

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**MÜZE EĞİTİMİ ALANINDA YAPILMIŞ OLAN
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN VE BİTİRME
PROJELERİNİN BELİRLENEN ÖLÇÜTLERE
GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Zerrin SALBACAK

Ankara-2011

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**MÜZE EĞİTİMİ ALANINDA YAPILMIŞ OLAN
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN VE BİTİRME
PROJELERİNİN BELİRLENEN ÖLÇÜTLERE
GÖRE İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Zerrin SALBACAK

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR**

Ankara-2011

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim . / /2011

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Zerrin SALBACAK

İmzası

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

MÜZE EĞİTİMİ ALANINDA YAPILMIŞ OLAN
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN VE BİTİRME
PROJELERİNİN BELİRLENEN ÖLÇÜTLERE
GÖRE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR

.....

Prof. Dr. Ayşe Çakır İLHAN

.....

Yrd. Doç. Dr. Ömer KUTLU

.....

Doç. Dr. Müge ARTAR (yedek)

.....

Yrd. Doç. Dr. H.Ömer ADIGÜZEL (yedek)

.....

Tez Sınavı Tarihi: 17 Ocak 2011

ÖZET

MÜZE EĞİTİMİ ALANINDA YAPILMIŞ OLAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN VE
BİTİRME PROJELERİNİN BELİRLENEN ÖLÇÜTLERE GÖRE İNCELENMESİ

SALBACAK, Zerrin

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR

Ocak-2011, xv+80 sayfa

Bu araştırma ile müze eğitimi alanında bugüne kadar yapılmış ve alanyazın taraması sonucu ulaşılmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile tezsiz yüksek lisans bitirme projelerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesi ve yapıldığı yıllar, konuları, kullanılan veri toplama araçları ve araştırma modelleri, hedef grupları, ele alınan müzeler ve araştırmanın yapıldığı üniversiteler ile bağlı olduğu enstitü/anabilim dalları açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'ne intikal ettirilmiş tezler ile tezsiz yüksek lisans bitirme projelerinden oluşan "Çalışma Kapsamı"ndan elde edilen veriler belli başlıklar altında incelenerek gruplandırılmış ve bulgular tablolar halinde düzenlenerek değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamındaki araştırmaların sonuç ve önerileri de nitel değerlendirme yöntemiyle incelenerek sunulmuştur.

Bu çalışma ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında yer alan 74 araştırmanın 59'u yüksek lisans tezlerine, 10'u tezsiz yüksek lisans bitirme projelerine, 5'i ise, doktora tezlerine aittir.

Özellikle 1998 yılından bugüne kadar yüksek lisans tezleri başta olmak üzere tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri ve doktora tezleri sayısında artış olduğu, en fazla araştırmanın da sırasıyla 2007, 2006 ve 2008 yıllarında yapılmış olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamındaki lisansüstü tezler ve bitirme projelerinin tümü ele alındığında, en fazla araştırma Ankara Üniversitesi'nde hazırlanmış olup, tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri de yalnızca Ankara Üniversitesi'ne aittir. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde sadece yüksek lisans tezlerinin, Gazi Üniversitesi'nde ise doktora ve yüksek lisans tezlerinin çalışıldığı görülmektedir.

Araştırmaların yapıldığı enstitü ve anabilim dalları incelendiğinde, sosyal bilimler enstitülerine bağlı müzecilik ve müze eğitimi anabilim dallarının en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmalar konuları bağlamında incelendiğinde, “Müze eğitimi program ve proje tasarımları” tüm araştırmalarda en çok kullanılan konu başlığı olarak görülmektedir. “Müzelerde eğitim uygulamaları (ilköğretim ve ortaöğretim)”, “Koleksiyonları bakımından örnek müze inceleme ve değerlendirilmesi”, “Müze toplum ilişkisi ve halk eğitimi bakımından müzelerin incelenmesi” ve “İlköğretim dersleri açısından müze eğitimi” ele alınan başlıca konular arasında sıralanabilir.

Çalışmalarda, veri toplama aracı olarak en çok “anket formu”nun kullanıldığı görülmüştür.

Çalışma kapsamını oluşturan her üç araştırma türü incelendiğinde ise, çoğunlukla betimsel tarama modelinin kullanıldığı bulunmuştur.

Çalışmaların hedef grubunu çoğunlukla ilköğretim öğrencilerinin oluşturduğu görülmüştür. En az ele alınan grubun ise okul öncesi dönemdeki çocuklar olduğu tespit edilmiştir.

Arkeoloji müzelerinin çalışmalar içinde en çok ilgilenilen müzeler olduğu, etnoğrafya müzeleri ile tarih müzeleri, eğitim müzeleri ve sanat müzelerinin ise özellikleri itibariyle tezlere konu olan başlıca müzeler olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamındaki lisansüstü tezler ve bitirme projeleri incelendiğinde müze eğitimi alanında dünyadaki uygulamalar, gelişim düzeyi, ülkemizdeki çalışmalar, mevcut durum, eğitim programı, proje tasarıları ve uygulamalar bağlamında, resmi ve özel müzeler ile eğitim kurumlarının yaklaşımlarının, ihtiyaçlarının, yetersizliklerinin ve beklentilerinin irdelendiği, ortaya konduğu görülmektedir. Bunun da Türkiye’de müze eğitimi alanındaki çalışmalar için önemli bir temel oluşturduğu, olumlu katkı sağladığı, ivme kazandırdığı söylenebilir.

Ülkemizin resmi kurumlar bünyesindeki sayılı müzelerinden olanlarla bazı özel vakıf müzeleri ve bilim merkezlerinin çağdaş müzecilik anlayışını benimsedikleri ve müze eğitimi uygulamalarına eğitim kurumlarıyla işbirliğinde, eğitim programları ve eğitim ortamları da hazırlayarak katkı yaptıklarını çalışmalar ortaya koymaktadır. Ancak bu uygulamaların yaygın ve yeterli olmadığı söylenilebilir.

Eğitim kurumlarında müze eğitimi uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitim-öğretim programlarına bağlı olarak ve ders saatleriyle, özel hafta/anma günleriyle sınırlı olduğu, kurumların sahip olduğu imkânlar, idarenin bu konuya yaklaşımı, müze eğitimi konusunda belli bir donanıma sahip ve yeterli personel ya da öğretmen bulunmayışı gibi olumsuz etkenler çalışmalarla tespit edilmiş olmakla birlikte yine de farklı öğretim yöntemleri kullanılarak müzelerden ve nesnelere okullarda ya da müzelerde eğitim çalışmaları yapılarak yararlanılması genel olarak benimsenmektedir.

Konuya dair araştırmalar göstermektedir ki, her yaş grubundan ziyaretçi olmasına karşın ödev ve araştırma amaçlı yönlendirilmiş olsalar da müzeler en çok öğrenci gruplarınca ziyaret edilmektedir. Özel anma ve kutlama günlerinde ve ailelerle yapılan ziyaretler de önemli yer tutmaktadır.

Müze ziyaretçilerinin eğitim seviyesinin ve gelir düzeyinin yüksekliğinin müzeleri ziyaret etme sıklığı ile paralellik gösterdiği, ulaşım ve maddi olanaksızlıkların, müzelerin

çağdaş müzecilik anlayışı çerçevesinde ziyaretçilerine sunacağı ya da sunması gereken imkânların ve eğitim programı uygulamalarının çeşitliliği, zenginliği bakımından beklentiler, yetersizlikler ortaya konulmakla birlikte müzelerin de ziyaretçi profilini araştırma, yönlendirme, farkındalık yaratma, halk eğitiminde ve toplumla iletişimde etkin rol oynama çabası içinde olması önemli görülmektedir. Bu da müze eğitimi alanına katacağı değer bakımından ele alınması ve sonuçları itibariyle değerlendirilmesi gereken bir konu olarak görülmelidir.

1. Çalışma kapsamındaki araştırmaların önerilerinde yer alan saptamalar ve yapılması gerekenler temel alınarak, adı geçen müzeler incelenmeli ve aradan geçen zamanda o önerilerin ne kadarının gerçekleştirildiği kaydedilerek değerlendirilmelidir.
2. Ön test ve son test kontrol gruplu deneysel desen modelli doktora tezleri yapılarak, program ve proje tasarıları sınanmalı ve olumlu çıkanlar eğitim kurumlarına tanıtılmalıdır.
3. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda ilköğretim öğrencilerinin yanı sıra, öncelikle okul öncesi dönem çocukları olmak üzere farklı grupları da hedef alan araştırmalar planlanmalıdır.

ABSTRACT

A GENERAL VIEW OF GRADUATE THESES AND MASTER DEGREE PROJECTS WITHOUT THESES MADE IN THE FIELD OF MUSEUM EDUCATION

SALBACAK, Zerrin

Thesis Advisor: Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR

January 2011, xv+80 pages

With this research, graduate, postgraduate theses and master degree projects without theses related with museum education are searched due to certain criteria by using literature scanning. Besides, research versus years and subjects, data collection means, searching models, key groups, museums in hand and researches done by universities and also their related institutes are taken into account.

Theses sent to YOK National Thesis Center and data obtained through post graduate Projects without theses are searched, grouped, evaluated and tabulated.

Research and proposals in this study group were reviewed with qualitative assessment assessments.

Attained results stated below.

In this case study 74 researches are included and 59 of them are post graduate theses, 10 entries of them are postgraduate projects without theses and 5 of them are doctorate theses.

Especially since 1998, the number of graduate theses, master degree projects without theses and postgraduate theses has increased. Most of the research is done in 2007, 2006 and 2008.

Most of the postgraduate degree theses belong to Ankara University. When post graduate thesis and graduate theses are covered, it can be seen that most of the research are done in Ankara University and most of the master degree projects without theses are belong to Ankara University. Only master degree theses can be found in Yıldız Technical University. On the other hand in Gazi University, only post graduate and master degree theses can be found.

When research related with institutes and departments are examined, it can be seen that mainly museology and museum education disciplines of social science institutes have the highest rank.

When the research analyzed with topics, it can be seen that education program of museums and project design are the most used topics. The main topics can be listed as “Applications at Museum Education (Primary and Secondary Schools)”, Sample Museum investigations and evaluations related with their collections”, “Research related with museums in terms of museums versus Community Relations and Public Education Evaluations”, “research related with museum education in terms of Elementary School Lectures” .

To be able to get data in these studies, mostly questionnaire forms were used.

When each one of three researches study group was examined, it was discovered that mostly figurative scanning model was used.

In these studies mainly primary school students were chosen. Furthermore it was found out that the least chosen group was the preschool children as study group.

The most attention was given to the archeology museums and it is also determined that ethnography and history, education and art museums are mainly getting attention for theses topics.

Studying the projects of master degree programs with/without thesis and Ph.D. thesis, the practices in the scope of museum education, level of development, activities in our country, present situation, plans for education-programs-projects and their applications are discussed by concerning communication, needs, insufficiency and expectations of official and private museums. This improves the progress, gets positive contribution for the studies in the field of museum education.

Contemporary museum concepts are embraced by some of the public museums in our country and charitable foundation museums. Studies display the contribution to progress which is cooperated by education associations, by preparing education programs and education environments. But these applications are not widely distributed and not enough.

Depending on National Education Ministry of Education programs museum applications of education foundations are restricted to lecture hours and special memorial days. It is also detected that possibilities of foundations, administrations' affinity to this subject, the lack of enough museum education background of teachers and basic facilities are detected as negative situations. Even though these are evident, they are accepted to make museum education studies at schools by using different education methodologies.

Research about this subject shows that museums are visited mostly by student groups, even though visitors from every age group is being tend to do homework and research.

Special memorial and visits on special days and celebration days and also visits with families have an important part.

There is a good agreement between high education level and good revenue of people with getting high frequency visit of the museums. However facilities given by the museums are also important they are varieties and abundances of education programs, arrival possibilities etc. With these subjects, it is important that museums should investigate visitor

profiles, serving guidance and effort to serve good communication with people and museums and this must be taken into consideration that it is worth for improving the museum education and its consequences.

1. Ascertainments which take place in inquire offered for the study groups must be taken into account. The abovementioned museums should be analyzed in the means of how much of the offers have been applied should be down and assessed.

2. Postgraduate theses must be done with pre- and post-test control groups which have experimental design models. Programs and project designs must be tested and positive results should be introduced to education associations.

3. Hereafter, research primarily about preschool and other different groups must be put center of investigations.

ÖNSÖZ

Müzecilik tarihi incelendiğinde görülmektedir ki, müzeler geçmişte koruma, araştırma ve bilgi üretme işlevlerini yürütmekte iken, günümüzde bu işlevlerine çağın gereği olarak bir eğitim kurumu gibi çalışmak ve ziyaretçilerine eğitim imkânı sunmak görevini de eklemiştir. Bu durum gelişmiş ülkelerde en ileri seviyelere ulaşmış bulunmaktadır. Ülkemizde de gerek yükseköğretim kurumlarında gerekse müzelerde, müzecilik ve müze eğitimi alanında yapılan plan, program ve uygulamalarla önemli aşamalar kaydedilmiş bulunmaktadır.

Müzeler, müze ve eğitim ilişkileri, eğitim ortamları ve yönetime dair kurumsal planlama ve düzenlemeleri gerçekleştirirken, yükseköğretim kurumları da alana katkı sağlayıcı uygulama ve projelerin ortaya konulmasına imkân yaratmak ve müze eğitimi uzmanları ve müze eğitimcilerinin yetiştirilmesine olanak sağlamak amacıyla eğitim programlarını tezsiz yüksek lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde hayata geçirmektedirler.

Bu amaçla kurulmuş bulunan Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı'nda, yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma 1985 yılından bu yana "Müze eğitimi alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin ve bitirme projelerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesi" konu başlığı ile bir alanyazın taraması niteliğindedir.

Bu araştırmanın her aşamasına, öğretme ve yol göstermedeki yetkinliği ve sabrı, olumlu yaklaşımları ile değer katan, desteğini hiç esirgemeyen, saygıdeğer öğretmenim, danışmanım Sayın Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Anabilim Dalı Başkanımız Sayın Prof. Dr. Ayşe Çakır İLHAN'a ve öğretim kadrosundaki tüm öğretim üyelerine eğitim sürecime olan katkıları için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Bu süreçte, bana benden çok güvenen, eğitimin önemini bilerek ve öğreterek ve beni severek şekillendiren, maddi manevi desteğini esirgemeyen çok değerli annem Hikmet ve babam Kazım'a ve sevgili kız kardeşlerim Belgin KANBUROĞLU, Pervin PARLAK ve Gülcan SALBACAK ile biricik yeğenlerim Göktürk, Kutlu, Reyna ve Göktuğ'a ve bu çalışmada katkılarını aldığım yakınlarım Ferhat PARLAK ile Recai ÇALIK'a ve eğitim alma çabalarımı takdir eden yakınlarıma ve arkadaşlarıma hak ettikleri teşekkürüm sonsuzdur.

Elbette bu süreçte, tezlere ulaşmamda, resmi prosedürü takip etmemde katkı veren başta anabilim dalı ve enstitüdeki arkadaşlarım (Ceren KARADENİZ) olmak üzere ilgili kütüphane ve resmi kurum çalışanlarına ve Kalem Kırtasiye'ye (Selim IŞIK) teşekkür ederim.

Bilimin, bilginin yol göstericiliğini kavramamda en büyük rehberim, baş öğretmenim, tek önderim Mustafa Kemal ATATÜRK'ü minnet, saygı ve sevgiyle anmak bu vesileyle öncelikli görevimdir. Saygılarımla.

Ankara, Ocak 2011

Zerrin SALBACAK

İÇİNDEKİLER

SAYFA

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	x
İÇİNDEKİLER	xii
TABLO VE GRAFİK LİSTESİ	xv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Araştırmanın Problemi	1
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Soruları	3
1.4.Araştırmanın Önemi	4
1.5.Sınırlılıklar	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Müze Tanımı, İşlevleri ve Çeşitleri	5
2.1.1.Müze Tanımı	5
2.1.2.Müzenin İşlevleri	6
2.1.2.Müze Çeşitleri	6

SAYFA

2.2.Müzecilikte ve Eğitimde Çağdaş Yaklaşımlar	9
2.3.Müzelerde Öğrenme Yöntemleri	16
2.4.Müzelere Yönelik Eğitim Çalışmaları.....	18
2.5. İlgili Araştırmalar	24

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli	27
3.2.Evren ve Çalışma Grubu	27
3.3.Verilerin Toplanması	27
3.4.Verilerin Analizi	29

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	30
4.2.Tezlerin Araştırma Modeline Göre Dağılımı	33
4.3.Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı	34
4.4.Tezlerin Hedef Gruplarına Göre Dağılımı	36
4.5.Tezlerde Ele Alınan Müzelerin Dağılımı	38
4.6.Tezlerin Konularına Göre Dağılımı.....	42
4.7.Tezlerin Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı	46
4.8.Tezlerin Yapıldığı Enstitü ve Anabilim Dallarına Göre Dağılımı	48

SAYFA

4.9.Çalışma Kapsamındaki Araştırmaların Sonuç ve Önerilerine Genel Bakış	50
4.9.1.Sonuçlar	50
4.9.2.Öneriler.....	55

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	61
5.2 Öneriler	64

ÖZGEÇMİŞ	65
----------------	----

KAYNAKÇA	66
----------------	----

EKLER

Ek 1:Çalışma Kapsamı.....	69
---------------------------	----

TABLO VE GRAFİK LİSTESİ

SAYFA

TABLolar

Tablo 4.1:Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	30
Tablo 4.2:Tezlerin Araştırma Modeline Göre Dağılımı	33
Tablo 4.3:Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı	34
Tablo 4.4:Tezlerin Hedef Gruplarına Göre Dağılımı	36
Tablo 4.5:Tezlerde Ele Alınan Müzelerin Dağılımı	38
Tablo 4.6:Tezlerin Konularına Göre Dağılımı.....	42
Tablo 4.7:Tezlerin Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı	46
Tablo 4.8:Tezlerin Hazırlandığı İlgili Enstitü/Anabilim Dalına Göre Dağılımı	48

GRAFİKLER

Grafik 3.1:Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	32
---	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

Doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun yarattığı herşey olan kültür, insanlığın ilk günlerinden buyana sürekli değişerek yaşanan ana kadar gelmiştir ve geleceğe doğru yönelmektedir. Bilimsel, teknolojik, biyolojik, beşeri ve estetik alanlardaki kültür varlıkları ile toplumların yaşam biçimleri ve yaratıcılıkları nesilden nesile aktarılmaktadır (Atagök, 1994: 73-77).

İsmet Zeki Eyüboğlu'nun (1997) uygarlıklar beşiği Anadolu topraklarındaki kalıtların zenginliği ve çeşitliliği, yayılım alanlarının genişliği dikkate alındığında bu topraklarda yaşayan, geleneklerin, göreneklerin, inançların, halk bilgisi varlıklarının onları yaratan, bugüne taşıyan ve halen yaratmakta olan insanı ile birlikte tanıma ve tanıtmanın gereğini ortaya koyan ifadesi bu açıdan önemlidir.

Toplumun sosyal, ekonomik ve eğitim düzeyi farklı bireylerinin ihtiyaçları ve sorunları da dikkate alınarak yaşam boyunca bilgilendirilmeleri, beceri ve tutum kazandırılmaları amacıyla bilimsel araştırmalar ve incelemeler temelinde çağdaş eğitim-öğretim programları geliştirilmekte ve uygulamaya konulmaktadır. Eğitim bir bakıma kasıtlı kültürleme yolu olarak görüldüğünden eğitim programlarının planlı olması gereği ortadadır. Toplumda hiçbir yaş grubu ayırt edilmeden öğrenme ihtiyacı olan tüm bireylere aynı olanağın sunulmasında, “yaşam boyu öğrenme” sürecinde örgün olmayan öğrenmenin okul dışı kurumlara kaydırıldığı da bilinmektedir ki yaşam boyu öğrenme birey ile yaşadığı toplum arasındaki ilişkinin kurulması amacını taşımaktadır (Demirel, 2002).

Bir kitle iletişim aracı olarak da nitelendirilen, kültürel, tarihi, sanatsal ve doğal varlıkların korunduğu, sergilendiği her türlü müze ortamının, örgün ve yaygın eğitim süreci içinde değerlendirilmesi ise çağdaş bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir.

Türkiye’de müzeciliğin yaklaşık yüz elli yıllık bir geçmişi olduğu, Batı ülkelerine göre kısa sayılabilecek bir süre içinde müzecilikte epeyce mesafe kaydettiğimiz, yeni müzeler açtığımız, müzecilikte yeni anlayışlara ulaştığımız, ancak uygulamada nesneye yönelik müzecilikten insana yönelik, eğitim ve iletişim ağırlıklı müzeciliğe yeterince geçtiğimizizin söylenemeyeceği, aynı şekilde, müze-eğitim ilişkilerinin oldukça eskilere dayandığı Onur tarafından ifade edilmektedir (Hooper-Greenhill, 1999: 5).

Batı ülkelerinde ise, müzelerin koleksiyonlarını etkin bir şekilde kullanması, mevcut kaynaklarla değişik öğrenme ve eğlenme şekillerinin halka düzenli ve planlı bir şekilde sunulması, müzelerin ziyaretçiler için çekici kılınması yönünde yöntemler geliştirilmesi konularında fikirler üretilmekte ve uygulamaya konulmaktadır.

Alan R. Gartenhaus’un (Mergenci, Onur, 2000:12), “Koleksiyonlar düş gücünü ateşlerler, anlattıkları pek çok öykü, taşıdıkları çeşitli bilgiler ve telkin ettikleri farklı düşünceler nedeniyle değişik deneyimler için kaynak oluştururlar.” ifadesi değerlendirildiğinde, ülkemizin biricik ve zengin koleksiyonlarıyla pek çok olanağı sunabilecek çok çeşitli müzelere sahip olduğu bir gerçektir.

Bu anlamda ülkemizdeki müzelere büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Müzeler, çağdaş yönetim anlayışını, uygun personel istihdamını, eğitim destek materyalleri, görsel malzeme ve bilgisayar donanımını, yayın çeşitliliğini, eğitim amaçlı gezi ve öğretim programlarını doğal ortamlarda gerçekleştirebilen gerçek ve taklit nesnelere özelliklerine göre dokunulabilir kılan, araştırma, inceleme, kullanma, üretme ortamları düzenleyerek insanın kalıcı bilgilenmesini dolayısıyla kendisini ve çevresini tanımasını sağlayan mekânlar yaratarak bu sorumluluklarını yerine getirebilir, her yaş grubu için özel eğitim programları geliştirerek, araçlar üreterek, keyifli, hoş, öğrenme, bilgilenme, eğlenme ortamları düzenleyerek değişik olanaklar sunabilirler (Hooper-Greenhill, 1999).

1.2. Araştırmanın Amacı

Müze eğitimi alanında bugüne kadar yapılmış ve alanyazın taraması sonucu ulaşılmış lisansüstü tezler ve tezsiz yüksek lisans bitirme projelerinin, yıllar, araştırma modeli, veri toplama araçları, hedef grupları, ele alınan müzeler, konuları, yapıldığı üniversiteler ve enstitü/anabilim dalları açısından saptanan ölçütlere göre incelenmesi bu araştırmanın amacıdır.

Yapılan bu değerlendirme ile Türkiye’de müze eğitimi alanında üretilen bilimsel çalışmaların yoğunlaştığı konulara ve sonuçlara dikkat çekilerek müze eğitimi alanında yapılacak olan çalışmalara yön verecek bir raporun ortaya konması da amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1.3.1. Lisansüstü tezler ve tezsiz yüksek lisans bitirme projelerinin;

- a) Yıllara göre,
- b) Araştırma modeline göre,
- c) Veri toplama araçlarına göre,
- d) Hedef gruplarına göre,
- e) Ele alınan müzelere göre,
- f) Konularına göre,
- g) Yapıldığı üniversitelere göre ve
- h) Yapıldığı enstitü ve anabilim dallarına göre dağılımları nasıldır?

1.3.2. Lisansüstü tezler ve tezsiz yüksek lisans bitirme projelerinin sonuçları;

- a) Müze eğitimi alanındaki gelişmelere katkı sağlamakta mıdır?
- b) Müzelerin, müze eğitimi alanı bağlamında sundukları eğitim ve işbirliği olanaklarını ortaya koymakta mıdır?
- c) Eğitim kurumlarının müzelerden ve müze nesnelere bir eğitim-öğretim

ortamı olarak ne kadar yararlanabildiğini ortaya koymakta mıdır?

d) Müze ziyaretçi profillerinin çeşitliliği, beklentilerinin karşılanabilirliği ve uygulamaların zenginliğini ortaya koymakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın sonuçları itibarıyla, müze eğitimi alanında yapılan araştırmaların bir bütünlük içerisinde görülmesi, eğitim programı uygulamaları bakımından değerlendirilmesi, alandaki gelişmelere ışık tutması, alanyazın zenginliğini ortaya koyması bakımından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Bunun yanısıra müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler hakkında geniş bir değerlendirme çalışması olmadığı için bu çalışmanın var olan etkinlikler hakkında daha gerçekçi bir değerlendirme yapılmasına imkân tanıyacak olması önemli görülmektedir.

Yine, yeni planlanacak araştırmalara yol gösterici nitelikte olması da beklenmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın konusunu, Türkiye'deki üniversitelerin ilgili enstitülerinin müze eğitimi alanında gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tezleri ile tezsiz yüksek lisans bitirme projelerinin genel olarak incelenmesi oluşturmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde mevcut olmakla birlikte araştırmacıları tarafından kullanım izni henüz verilmemiş olanlar ya da izin verilmeyenler ile belli bir tarihe kadar kullanımı kısıtlanmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin birer örneklerinin bağlı olunan ilgili üniversite kütüphanelerinden temini imkânı olabileceği düşünülmüştür. Ancak, zaman kısıtlılığı ve bazılarının kurumlarından temin edilmesindeki güçlük nedeniyle bazı tezlerin araştırma kapsamına alınması mümkün olmamıştır. Bu durum araştırmanın sınırlılığını oluşturmuştur.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Müze Tanımı, İşlevleri ve Çeşitleri

2.1.1.Müze Tanımı

Kültür varlıklarının, doğal nesnelerin, sanat eserlerinin sergilendiği mekânlar yalın bir müze tanımı olabilir. Ancak günümüzde müzelere kazandırılan işlevlere bağlı olarak tanımlar da değişebilmektedir.

Uluslararası Müzeler Komitesi (ICOM) müzeyi “Müze, kültürel değer taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü türlü biçimlerde korumak, incelemek değerlendirmek ve özellikle halkın beğenisinin yükselmesi ve eğitim için sergilemek amacıyla toplum yararına, sürekli yönetilen kurum” olarak tanımlamaktadır (Atagök,1999:131).

Uçankuş (2000:971) ise müzeyi “Geçmiş çağların, dönemlerin, insanların sanatsal, tarihsel, bilimsel, kültürel kısaca uygarlık ürünlerini derleyen, koruyan ve bunlardan koleksiyonlar meydana getirerek depolayan ve sergileyen, halka açık resmi ya da özel sanat, bilim ve kültür kuruluşları” olarak tanımlamaktadır.

Geçmişten günümüze kadar insan yaşamını, kültürünü ve ortaya koyduğu eserleri bilimsel, teknik ve sanatsal biçimde, günümüzde olduğu kadar geleceğe de yansıtan müze tanımında *korumacılık*, *eğitim* ve *tanıtım* birleşilen ortak noktalar (Yücel,1999:18).

Şeniz Atik (1999: 156), toplumun kültürel mirasını toplum adına koruyan, tanıtan bir kurum olarak bir anlamda kamu malı niteliğinde olan müzeyi, halkın kültür varlığının somut belgesi olarak nitelemekte ve bu nedenle de halkla toplumsal ve kültürel etkileşim içinde olduğunu vurgulayarak, ziyaretçisi olmayan, toplumu cezbetmeyen bir müzenin işlevini yerine getirmiş olamayacağını belirtmektedir.

2.1.2.Müzenin İşlevleri

Hemen her müze temel işlevi olan toplamak, depolamak, bakımı sağlamak gibi amaçlarının yanında sahip olduğu nesnelere bakımından eğitime doğrudan katkıda bulunabilecek yapıya da sahiptir. Kısaca *korumak, araştırmak ve iletişim* kurmak müzenin temel işlevleri olarak kabul edilmektedir. Koruma işlevi buluntu ve numune koleksiyonlarını ve bunların bakımını içermektedir; araştırma işlevi bu nesnelere üzerinde yürütülen araştırmalar olarak tanımlanmaktadır; iletişim işlevi ise, insanların hem bu nesnelere hem de onlara ilişkin araştırma sonuçlarına yaklaşmalarını sağlayan bütün etkinlikleri ve profesyonel uygulamaları içermektedir. Müzenin temel bir işlevi olarak iletişim, ziyaretçileri müzeye çeken (reklam ve pazarlama), onların gereksinimlerini keşfeden (araştırma ve değerlendirme) ve entellektüel gereksinimlerini gideren (eğitim ve eğlenme) etkinlikleri içermektedir (Onur, 2000:18–28).

Adıgüzel (2000:133–134) ise, müzenin amaç ve işlevini şöyle tanımlamaktadır: “Toplumun öğrenim ve eğitiminin gelişmesi, estetik olgusunun yerleşmesi, yaşanan anın geçmişin ve geleceğin açıklanması, yorumlanması, toplumsal değişimlerin yönlendirilmesi ve halkın eğlenirken gelişmesi ile zamanın değerlendirilmesi müzelerin amaçları arasında yer alırken bu işlevi ile de müze yaşam boyu öğrenmeye olanak yaratan bir kurum niteliği kazanmaktadır”.

Burçak Madran (1999:3-79) tarafından, müze çeşitlerinin gruplamasında en etkin ayrımın, koleksiyonların türleri göz önüne alınarak yapılan ayrım olduğu belirtilerek müze çeşitleri bağlamında aşağıdaki gruplamalara yer verilmektedir.

2.1.3. Müze Çeşitleri

Müzelerin türleri, bağlı oldukları idari birime, bölgesel özelliğine, işlevsel yapısına ve koleksiyon çeşidine göre dört bölümde değerlendirilmektedir.

Bu bölümler baz alınarak oluşturulan daha detaylı gruplamalardan birinde müzeler; koleksiyonlarına göre, bağlı olduğu idari birime göre, hitap ettikleri kitleye göre, koleksiyonlarını sergileme yöntemlerine göre ayrılmışlardır (Madran,1999: 6-13).

a-Koleksiyonlarına Göre Müzeler

Koleksiyonun, “öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla bir araya getirilmiş ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış nesnelerin bütünü” şeklinde yapılan tanımı gereği, kökenine, doğasına, nicelik ve/veya niteliğine, kronolojik bütünlüğüne vb. göre benzer ya da ilişkili konumdaki malzemeleri ile koleksiyonlar tutarlı gruplar teşkil ederler:

-Genel Müzeler	-Etnoğrafya Müzeleri
-Arkeoloji Müzeleri	-Doğa Tarihi Müzeleri
-Sanat Müzeleri	-Jeoloji Müzeleri
-Tarih Müzeleri	-Bilim Müzeleri

b-Bağlı Olduğu İdari Birime Göre Müzeler

-Devlet Müzeleri	-Askeri Müzeler
-Yerel Yönetim Müzeleri	-Bağımsız ya da Özel Müzeler
-Üniversite Müzeleri	-Ticari Kuruluş Müzeleri

Müzelerin yönetim biçimleri her ülkede değişken olduğu gibi müzelerin karakterine göre de farklılıklar gösterebilir. İdari birim, bir müzenin sorumlu olduğu üst düzey yönetim otoritesini ifade etmektedir. Bu otorite; bir bakanlık, bir devlet kurumu, bir yerel yönetim kurumunun yönetim kurulu, şirket kar düşüncesinden bağımsız bir kuruluş (vakıf, dernek vb.) gibi bir idari birim olabilir.

c-Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler

- Ulusal Müzeler
- Bölgesel Müzeler
- Yerel Müzeler

Ulusal müzeler daha geniş bir sunum yelpazesi ve konu çeşitliliği içerirken yerel müzelerin belirli uzmanlık alanlarını yansıttıkları söylenebilir.

d-Hitap Ettikleri Kitleye Göre Müzeler

- Eğitici Müzeler
- Uzmanlaşmış Müzeler
- Genel Toplum Müzeleri

Toplumun belirli kesimlerini (çocuklar, gençler, öğrenciler akademisyenler, özel koleksiyonerler gibi) hedef alan müzelerin ilk iki şıkka dahil olduğu, genel ilgi alanları ve geniş kitlelere hitap eden müzelerin de son şıkla tanımlandığı söylenebilir.

e-Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre Müzeler

- Geleneksel Müzeler
- Açık Hava Müzeleri
- Anıt Müzeler

Buradaki grublamanın yorumu daha çok mekânsal bağlantılıdır. Müze çeşitlerinin açılımları değişik yorumları da beraberinde getirir.

- Bilim ve Teknik Müzeleri
- Eko Müzeler
- Planetaryumlar: Gökkürenin mekanik canlandırılması
- Doğa Müzeleri: Zooloji, bitkiler ve botanik, mineraller ve fosiller
- Kütüphaneler ve Arşivler
- Diğer: Tek kişilik müzeler, sanal müzeler

Burçak Madran (1999:6-18), yalnızca tarihi değil, aynı zamanda doğal değerler, çağdaş bilim ve sanat anlamında da yeterli kültürel alt yapısını oluşturacak koşulları bulunan ülkemizin müzecilik alanında güncel gelişimleri izlemesini kaçınılmaz olarak değerlendirmektedir.

2.2 MÜZECİLİKTE VE EĞİTİMDE ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR

Uluslararası Müzeler Konseyi, çağdaş anlamdaki müze tanımını “Toplumun ve gelişimin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurumdur” şeklinde belirtmektedir (Atagök,1999: 143-144).

Müzelerin eğitimdeki rolü ise, Uluslararası Müzeler Konseyi’nin o dönemki idarecisi Georges Henri Riviera tarafından, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurulu (UNESCO)’nun Bölge Semineri (1962) kitabının önsözünde, “UNESCO’nun müzelerin gelişmesine yardım yolundaki başlıca gayelerinden biri, müzelerin eğitim programlarının daha geniş bir hale getirilmesini teşvik etmektir; böylece büyük bir kısmı orijinal eserlerden oluşan müze koleksiyonlarının halka tanıtılması için en iyi yol bulunmuş olur.” İfadesiyle vurgulanmıştır.

Oktay (2002: 22-24) tarafından, geçmiş yüzyılların yetiştirmeyi amaçladığı çok bilen insan tipinin yerini bilgiyi nerede ve nasıl bulabileceğini bilen insana; bilginin değişmez ve kalıcı olduğuna inanan insan tipinin de yerini bilginin kısa zamanda değişip eskidiğini bilen ve bu nedenle kendisini sürekli geliştiren insan modeline bıraktığı ifade edilmektedir. Yine eğitim anlayışının, bugüne kadar olduğu gibi insanı gelecekteki hızlı değişimlere de hazırlayacak şekilde değişime uğradığı, itaatkâr, uslu çocuk yetiştirme kavramının; kendine yetebilen, karar verebilen, kararlarının sonucuna katlanabilen, hak ve sorumluluklarını dengeli bir şekilde taşıyabilen insan yetiştirme kavramı ile yer değiştirdiği, eğitim anlayışındaki en büyük değişikliğin ise, eğitim ortamlarındaki iklimin otoriter yaklaşımdan kişilerarası karşılıklı etkileşime dayalı demokratik yaklaşıma doğru değişmesi şeklinde olduğu belirtilmektedir.

Eğitim anlayışında, ”öğretmen”, “kitap” ve “bellek” kavramları önemliken yeni eğitim anlayışıyla “doğa”, “eşya”, “olay”, “deney” ve “gözlem” gibi kavramlar gelişmeye başlamıştır. Böylesi bir anlayışla eğitim, salt “metin ezberleme” ya da “verileni alma” olayı olarak değil, eğitim çevresini bir bütün olarak eğitime koşma şeklinde düzenleme anlamına gelmektedir (Öztürk, 2000:187-197).

Eğitim çevresinin pedagoji ilkelerine göre düzenlenmesini de öngören bu anlayış nedeniyle eğitim ve öğretimin yapıldığı “okul” yapısını da yeniden düşünmek ihtiyacı gündeme gelmiştir. Bu pedagojik gelişme sürecinde “Okul Müzesi” kavramı da eğitim alan yazınına girmiştir. Bu yeni eğitim anlayışının eğitim sürecine katılmasında M. Satı Bey önemli rol oynamış, sadece okul içi eğitimi değil, öğrencilerin okul dışı yaşanan gerçekleri yakından tanımaları için toplumsal ve tarihi çevreyi inceleme gezilerini de öğretim yöntemi olarak kullanmıştır. M. Satı Bey bu konuda ele aldığı bir raporunda, müze kavramının geleneksel müze yaklaşımından oldukça farklı bir amaç taşıdığını belirtmekte, müzede sergilenen yöntemlerin sadece “ibret alma” belgeleri olmadığına ve eski eserleri eğitim alanında görerek öğrenme, inceleme, üzerine kurulacak bilginin nesnel tarafını da öğretim olgusuna dâhil etme anlayışına yer vermektedir.

“Bilgi” anlayışında pozitivist bir tutum sergileyen M. Satı Bey, öğretimde kullanılan belgelerin, eşyaların, nesnelere bir tür bilgi koleksiyonu olarak okullarda toplanması, bu şekilde okul müzelerinin oluşturulması düşüncesi üzerinde önemle durmuştur. M. Satı Bey’in 1926’da Maarif Nezareti’ne sunduğu raporunda dikkati çeken bir konu müzelerin, özellikle okul müzesinin önemini ilk olarak gündeme getirmiş olmasıdır. Eğitim ve öğretim konusunda sahip olduğu pedagojik anlayış nedeniyle müze kurumunu oldukça önemsendiği anlaşılmaktadır.

Türk eğitim tarihinde ilk kez bir okul müzesi açan kişi de M. Satı Bey’dir. Bu okul müzesi 1 Mart 1926 yılında açılmıştır. Bilim ve kültürel kalkınmanın eğitimin iki temel

amacı olduğu görüşünü benimseyen İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Satı Bey'den farklı olarak müze kavramına kültür pedagojisi açısından bakar. Onun için müze, Türk kültür ve sanatının kökenlerini, uygarlık tarihinde gelinen noktayı anlamamıza hizmet etmesi gereken bir kurumdur (Öztürk, 2000:187-197).

Baltacıoğlu, çağdaş toplumların yaşam biçimlerini halka göstermek yöntemi demek olan müzeleri, en kısa yoldan çağdaş bir Türk toplumu yaratmanın önemli bir aracı olarak da görür. Ona göre müze kurumu bizde en az ilgi duyulan yerler olma özelliğinden çıkarılarak toplumun estetik ve yaşam seviyesini yükseltme aracı olarak kullanılmalıdır. Eğitim tarihinde müze ve kültür pedagojisinin etkili bir öğretim yöntemi olarak ele alınması güncelliğini koruyan bir konudur. Bugün bilginin, kültürün ve öğretimde müze pedagojisinin yaygınlaşması amacıyla okul müzeleri, çocuk müzeleri gibi çeşitli alanlarda müzelerin hala yeterince oluşturulamamış olması bir gerçektir ve M. Satı Bey ve Baltacıoğlu'nun yüzyılın başında gündeme getirip yapmaya çalıştıklarını yüzyılın sonunda konuşuyor olmak da bu alanda yetersiz kaldığını göstermektedir (Öztürk, 2000:187-200).

Adıgüzel (2000:130-143), eğitimin belirli bir zaman ve planla sınırlı olan öğretimden farkını, yaşam boyu devam eden bir süreç oluşu ve öğrenmeyi insanın tüm yaşamına yaymış olmasıyla ifade etmekte, öğretimi belli bir amaç için gereken bilgileri verme, öğrenmeyi kolaylaştıracak düzenlemeyi yapma, gereçleri sağlama ve kılavuzluk etme eylemleri olarak tanımlamakta, öğrenmeyi ise, belli bilgi, beceri ve anlayışları edinme, davranışlarda her zaman ya da kimi durumlarda yaşantıların oluşturduğu değişme olarak açıklamaktadır. "Çocuk ve ergenler hatta yetişkinler için öğrenme ortamları acaba sadece okullar mıdır? sorusu ile okul, önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına uygun olarak, eğitmek istediği öğrencilere yeni davranışlar kazandıracak ya da istenmeyen davranışları kaldıracak yaşantılar hazırlayıp sunan bir sistem olarak açıklanmakta, okulun çoğunlukla çocuk ve ergene yaparak, yaşayarak öğrenme ortamları sunmayı başaramadığı, onların

hayal güçlerini oyun, deney gibi “birlikte yapma” odaklı etkinliklerle zenginleştiremediği, okuldaki öğrenme ortamının daha çok kuramsal bilgilerin aktarımına yönelik olduğu, öğrenmenin daha çok not almaya odaklanmış görüntüsü verdiği, oysa okulun, öğrenmenin ve bilginin tek kaynağı olmadığı ifade edilmektedir (Adıgüzel, 2000). Bu nedenle müzeler, galeriler, parklar, sanat ve kültür merkezleri gibi farklı ortamların okulun sahip olduğu işlevleri, hedef, içerik ve yöntemlerin oluşturulmasıyla eğitsel etkinlikleri gerçekleştirebileceği, eğitim bilimlerindeki ve müzecilik anlayışındaki değişimlerin müzelere temel işlevlerinin yanında farklı görevler de yüklemekte olduğu, okula alternatif ya da sınıftaki öğrenmeyi destekleyecek düzeyde bir öğrenme ortamı oluşturması en önemli işlev olarak görülmektedir.

Son yıllardaki görüşler müzelerin ve sergilerin okul dışı etkinliklerde yaygın olarak kullanılabilir öğrenme ortamı oldukları yönündedir. Türkiye akademik programlarındaki eğitim, drama ve müze pedagojisindeki gelişmeler bu örnekler arasında yer bulmaya çalışmaktadır. Yaşadığımız yüzyıldaki disiplinlerarası etkileşim, müze ve müzecilik anlayışındaki değişiklik ve yeni gelişmeler ile eğitim bilimlerindeki öğrenmenin sadece okulla sınırlı olmaması gerekliliği, öğrenmede çoklu ortamların, örtük programların, algın eğitim biçimlerinin ve kültür pedagojisi gibi yeni disiplin, yöntem ve tekniklerin ortaya koyduğu sonuçlar bu anlayışın önemli bir gelişim noktasını oluşturmaktadır (Adıgüzel, 2000:130-143). Müze kavramı tarihsel bir görüngü/fenomen, pedagojik bir disiplin olduğu kadar müzecilik servisini, öğrenme ve sosyalleşme gibi birçok öğeyi de içinde taşır. Her müze temel işlevinden olan toplamak, depolamak, bakımını sağlamak gibi amaçlarının yanında sahip olduğu nesnelere çerçevesinde eğitime doğrudan katkıda bulunabilecek yapıya sahiptir. Eğitim bilimleri ve müzecilik alanlarının aktif olarak görülebildiği müzedeki öğrenme okuldaki gibi okulöncesi, ilköğretim ya da yükseköğretim gibi belirli öğrenim kademeleri ile sınırlı değildir; tüm yaşam boyu devam edebilir. Çünkü müze bir

insanın her yaş döneminde onun “tüketebileceği” olanakları sunar. Bu olanaklardan yararlanan müze “tüketicileri” duyu organlarının tamamını kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak daha etkili ve kalıcı yaşantılar elde edebilirler. Müzecilikteki gelişmeler ve eğitim bilimlerindeki disiplinlerarası anlayışın gelişmesi müze pedagojisi alanının gelişmesinde de etkili olmuştur. Bu özellikleriyle müze pedagojisi müzeden hareketle ve müze yoluyla öğretmek olarak da tanımlanabilir. Genel olarak müze pedagojisi temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde yaşantılara dayalı çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak müzelerin etkin kullanımı kavramını içermektedir (Adıgüzel, 2000:130-143).

Yavuzoğlu- Atasoy (1999:147-153), tarafından, müze ve galeriler her yaş insan için ideal bir öğrenme ve kültür ortamı ve aynı zamanda bireyin ve toplumun gelişmesinde rol oynayan yaygın eğitim kurumu olarak ifade edilmektedir.

Paykoç ve Baykal (2000:102-105) ise, Hooper-Greenhill’in müze, içinde yer aldığı toplumun bir ürünü olarak, o toplumun ekonomik, sosyal ve politik yönden gelişmesi için önemli bir role sahiptir tanımlamasını ve bu rol çerçevesinde bir toplumun kendi kimliğini geliştirmesi ve hızlı değişimlere ayak uydurmasında kültürün önemini ortaya çıkarmakta olduğu görüşünü aktarmaktadır. Burada müze pedagojisi alanında eğitim görmüş arkeoloji, sanat tarihi, tarih, güzel sanatlar, halkbilimi uzmanları ve öğretmenlere duyulan ihtiyaç ve bu elemanların nesnelere eğitim amacıyla hazırlamaları ve sergilemeleri okullar ve diğer eğitim kuruluşlarıyla işbirliği yapmaları, amaçların gerçekleşmesinde çeşitli bilgi teknolojilerinden yararlanmaları önemli görülmektedir.

Müze pedagojisinde şu temel soruları sormakta yarar görülmektedir:

“Bireyin bilgilerini kendisinin geliştirmesi için müzede ne yapılıyor ?”

“Ziyaretçiyi meşgul etmek için /dikkatini toplamak için ne yapılıyor ?”

“Ortam/durum ziyaretçiye fiziksel, sosyal ve zihinsel yönden açık olarak nasıl tasarlanıyor ?”

Etkili müze pedagojisi nesnelere, çevresi, amacı disiplinlerarası, hümanistik ve eğlendirici yönleriyle müzenin temel eğitim kuramları ve ilkeleri ışığında etkin bir öğrenme ve gelişme alanı olarak kullanılmasını içermektedir.

Müzeyi ziyaretçiyle biraraya getiren etkileşimsel müze yaşantısında şu boyutlar yer almaktadır:

Nesnelerle etkileşim; gözlem ve duyguları ifade etme; kendi yaşamına bağlama; ön hazırlık; bilgilenme; müzenin anlamını, bakış açısını, yapısını anlama; nesnelerin anlamını inceleme; nesnelere okuma; kültürel değerleri ve yaşamı inceleme; gerçeği arama; mesaj analizi yapma; müzenin planını/modelini hazırlama; uygulama ve değerlendirme (Paykoç ve Baykal, 2000:102-113).

Müze kadrolarında müze araştırmacısı, mimar, tasarımcı, grafikçi gibi olmazsa olmaz personelden birisi de müze eğitimcisi olup, müzede yapılacak her türlü sergileme ve eğitim çalışmasında danışman kişi konumunda olması gereklidir (Yavuzoğlu-Atasoy, 1999:147-153).

Bireyin yaşantılara dayalı olarak etkin öğrenmesini, kişisel ve sosyal yönden gelişmesini sağlayıcı bir ortamda kaynakların kullanıldığı müze pedagojisinin gelişmiş toplumlarda olduğu gibi, toplumumuzda da geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

Türkiye tarihsel ve kültürel kaynaklar yönünden zengin ve çok değişik kültürlerle sürekli etkileşim içinde olmuş bir ülkedir. Bundan eğitimde yararlanmak, Türk insanının kendi kültürünü, farklı kültürleri tanımada ve geliştirmesinde yeni yaklaşımları denemek önemlidir.

Çağdaş eğitim anlayışıyla müze, çocukların serbestçe dolaştığı, müze eğitim programları yardımıyla, anlamlı deneyimler kazanacakları, yaparak yaşayarak öğrenecekleri ortamlar konumuna getirilmektedir.

“Koleksiyon Avı” dediğimiz müzeden seçilmiş eserlerin ara-bul yöntemi ile çocuklar tarafından keşfedilip, tanınmasına yönelik çalışmalar, müze gezilerini eğlenceli kılmaktadır. Müzelerde sergilenen eserler bağlamında hazırlanacak eğitim programları, okulların öğretim programlarıyla örtüşmelidir. Okullarla işbirliği yapılarak, öğretmenler ve öğrencilere müze eserleri hakkında ön bilgi aktarımı yapılmalıdır. Okullarda ya da müzede fotoğraf, slayt, video destekli söyleşi ve konferanslardan sonra müze gezisi gerçekleştirilmelidir. Ayrıca müzelerdeki eserlerden seçilerek hazırlanan replik, model, maket gibi yardımcı materyal ve etütlük eserler yardımıyla, müzelerde erişilemeyen eserlerin tanınması sağlanır. Müze gezilerinin, müze eğitim programı çerçevesinde ve bir eğitmen veya rehber eşliğinde düzenlenmesi gerekir. Müze gezisi sonrasında ve müze eğitim programları çerçevesinde uygulanacak atölye çalışmaları, çağdaş eğitimde etkin rol oynamaktadır. Müzede nesnelere ilişkin, resim, desen çizimi, model-maket yapımı, kompozisyonla ifade biçiminde gerçekleştirilecek etkinliklerle yaratıcı öğrenme olanağı sağlanır (Yavuzoğlu- Atasoy,1999:147-153).

Atölye etkinlikleri içinde drama çalışmaları da yer almaktadır. Burada amaç, müzede nesnelere ve eserlerle özdeşleşen dönemi ve olayları, drama yoluyla canlandırarak “geçmişini yorumlamak” ve yaşanan zamana taşıyarak konuyu anlamada kolaylık sağlamaktır. Müzelerde uygulanacak atölye çalışmalarının yanısıra, kurslar yardımıyla, eserler bağlamında eğitim verilebilir. Müze nesnelere ilişkin yapımların özellikleri, bezeme özellikleri ile sanatsal değerleri öğretilebilir. Çanak-çömlek yapımıyla ilgili bir kursta, malzeme, yapımların özellikleri bezemelerin gelişimi, günümüz kapkacağı ile ilişkisi verilebilir. Yaratıcılık desteklenir.

Ancak bu kurslar müze eğitimcilerinin, müzecilerle işbirliği içinde hazırlayacakları programlar çerçevesinde ve dar kapsamlı konular bağlamında ele alınmalıdır. Müzeler, günümüz teknolojisinin geliştirdiği videovizyon, multivizyon gösterileri ile panorama (uzun panoramik düzlemde sergileme) cyclorama (silindirik biçimli alanda sergileme), küresel uygulama (bir olayın, bir olgunun anlatımı yapılırken, görsel-işitsel yöntemlerle desteklenmesi) gibi, gelişmiş sergileme teknik ve donanımlarından yararlanarak çağdaş eğitimde etkin rol almaktadır. Bilgisayarın müze ortamında kullanılması müze ile eğitim açısından yararlıdır. Eserler bağlamında hazırlanacak soru-yanıt biçimindeki programlar, ziyaretçiyi güdüleyici ve bilgiyi pekiştirici özellikleri nedeniyle eğitimde yarar sağlamaktadır. Müzelerde düzenlenen geçici sergiler eğitimde etkin rol oynamaktadır. Sanatsal, öğretici, düşündürücü, eğlendirici biçimde düzenlenen geçici sergiler güncel ve medyatik konu ve eserleri, ziyaretçilerle buluşturarak; çağdaş eğitimdeki dolaylı işlevini yerine getirmektedir. Müzeler, eğitimdeki etkinliği artırma amacıyla, eserlerini içeren bilimsel eserler yayınlarlar (Yavuzoğlu Atasoy,1999:147-153).

Bu yaklaşımlar gözden geçirildikten sonra öğrenme yöntemlerine yer verilmesi yararlı olacaktır.

2.3. MÜZELERDE ÖĞRENME YÖNTEMLERİ

Onur (2003:25), Hooper-Greenhill'in müzenin eğitim işlevinin kitle iletişimi ve kişilerarası iletişim olarak ifade edilen iki ana iletişim yöntemiyle diğer bir anlatımla, uzaktan öğrenme ve yüz yüze öğretme şeklinde gerçekleştiği görüşüne yer vermektedir.

Uzaktan öğrenme kitle iletişiminin birçok özelliğini taşır: Tek yönlüdür (dolaylı), iletişim sırasında değiştirme olanağı yoktur (tepkisiz), taraflardan birinin yokluğunda gerçekleşir (eşitsiz). Hooper-Greenhill, bu potansiyel kusurlarına karşın müzelerin sergiler, gösterimler, yayınlar, ödünç verme hizmetleri, gezici müzeler gibi uzaktan öğrenme yöntemleriyle son derece başarılı olduklarını söylemektedir. Yüz yüze öğretmeye gelince,

bu doğrudan, doğal, kişilerarası bir iletişim yöntemidir; burada paylaşma, değiştirme, tepki verme olanağı vardır ifadesine yer verilmektedir. Müzede gerçekleştirilen yüz yüze öğretilmede çok farklı öğretilme biçimleri ve etkinlik türleri – elle yoklama, çizim yapma, rol oynama vb.- kullanılmaktadır. Müzede yüz yüze öğretilme esnektilir, koleksiyonlar, sergiler, binalar, personel, müze dükkanı, vb. hepsi öğretilme kaynağı olabilir. Müze eğitilimcisinin okulda kullanılan öğretilim programlarına başvurması önemli kabul edilmektedir.

Çok çeşitli ve ziyaretçilerin özelliklerine uyarlanabilir görülen müzede öğretilme yöntemlerine; yetişkinlerde ve üniversite öğrencilerinde konuşmalar ve konferanslar; yaşlılarda yakından inceleme ve elle yoklama; genç ziyaretçilerde yapma-enstrüman çalma, küçük çaplı bilimsel deney yapma vb. örnek verilmektedir.

Müzeler ile insanlar arasındaki ilişkilerin ne şekilde kurulacağını müze koleksiyonlarının yapıları ve müze politikaları belirlemektedir (Onur, 2003:25).

Müze ziyaretlerinin hedeflerinin, nesnelere ve konulara karar verme sürecinin bir parçası olarak geliştirilmesi ve açıklanması, müze eğitilimi işlevinin yerine getirilmesinde önemli bir aşama olarak görülmektedir.

Müzedeki nesnelere farklı yönleri, farklı bilgi düzeyinde ve yaşamlarının farklı evrelerinde olan insanların öğrenme tarzları ve yeterlikleri hakkında da bilgilenmek suretiyle aktarılmalıdır. Öğrenmede nesnelere kullanımına ilgi gösterilmesinin müzelerin eğitim kurumları olarak algılanması üzerinde derin bir etki yarattığı görüşü yaygındır.

Hooper-Greenhill (1999:53) tarafından hazırlanan “Eğitilim Açısından Müzeler” raporunda, müzelerin eğitim rolünün açık biçimde ortaya konduğu ifade edilmekte ve aşağıdaki üç unsura yer verilmektedir.

-Nesnelere bilgi verecek şekilde seçilip düzenlendiği ve aynı amaçla etiketlerin yazıldığı dikkatle planlanmış sergiler.

-Ödünç verilen nesne koleksiyonlarının bakımı ve müzelerde ders verilmesi de dahil olmak üzere okullarla yapılacak çalışmalar.

-Yetişkin halk için konferanslar ve gösteriler.

-Her daldan öğrencilerle (araştırma öğrencileri, üniversite öğrencileri koleksiyoncular) yapılacak çalışmalar.

2.4. MÜZELERE YÖNELİK EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Müze eğitiminde amaçları gerçekleştirebilmek için yapılacak hizmetlerin hedef grupları çocuklar, gençler, yetişkinler, öğrenciler ve öğretmenlerdir.

Paykoç (2002:51-52) tarafından müze eğitimi alanında yetişmiş arkeoloji, sanat tarihi, tarih, güzel sanatla, halk bilimi uzmanları ve öğretmenler gibi eğitim elemanlarının, objeleri eğitim amacıyla hazırlamaları ve sergilemeleri okullar ve diğer eğitim kuruluşlarıyla işbirliği yapmaları, amaçların gerçekleşmesinde çeşitli bilgi teknolojilerinden yararlanmaları öngörülmekte ve müze eğitiminin Türkiye’de yerleşmesinde etkili olabilecek girişimler şöyle gruplandırılmaktadır:

1.Millî Eğitim Bakanlığı’nın Çalışmaları:

-Müzeler haftasında yapılan faaliyetler;

-1923-1930 yılları arasında, 1980’den sonra ve 1990’lı yıllardan itibaren okul müzelerinin kurulması;

-1992’den itibaren Cumhuriyet Müzelerinin kurulması ve eğitimle ilişkili olarak ele alınması;

- Atatürk Eğitim Müzelerinin kurulması;

-Ders programlarında özellikle 1996-1998 yıllarında müzede eğitime yer verilmesi;

-Öğretmenler için müze ve eğitim seminerleri;

2.Üniversitelerin girişimleri ile seminer, atölye çalışmaları, ders ve program olarak müze eğitiminin Türkiye’de yerleşmesinde etkili olan çalışmalar:

-Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Anabilim Dalı'nda (1997) başlatılan müze eğitimi tezsiz ve tezli yüksek lisans programı;

-1997'den beri Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans dersleri ve lisansüstü tez çalışmaları;

-1989 yılından beri Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Anabilim Dalı'nda yapılan eğitim çalışmaları ve düzenlenen "Eğitim Ortamı Olarak Müzeler" konferansları;

-Çeşitli üniversitelerin tarih, sanat tarihi ve arkeoloji bölümlerinde verilen ilgili dersler ve faaliyetler;

-Orta Doğu Teknik Üniversitesi O.D.T.Ü. Geliştirme Vakfı'nın desteklediği müze eğitimi projesi çerçevesinde yapılan seminer, eğitim ve uygulamalar;

-Ankara Üniversitesi ve Alman Kültür Merkezi'nin girişimleri ve işbirliğiyle düzenlenen toplantılar ve hazırlanan bildirgeler.

3.Sivil Toplum Örgütlerinin çağdaş müzeciliği ve müze eğitimini geliştirme girişimleri:

-1998'de Müzeciler Derneği'nin düzenlediği "Müzeciliğimiz: Müze-Eğitim İlişkileri" toplantısı;

-Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nın 1990'lı yıllarda düzenlediği sergiler ve "Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar" Toplantısı ve Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nın "Gezici Çocuk Müzesi" Projesi" (Paykoç, 2002).

-1980'li yıllardan sonra Çağdaş Drama Derneği'nin diğer kuruluşlarla birlikte düzenlediği müze ve sergilerde atölye çalışmaları, yaratıcı drama uygulamaları, seminerleri ve projeleri.

4.Müzelerin girişimi ile ya da yeni anlayışla müze ve bilim merkezleri oluşumları ve tasarımları ile başlayan çalışmalar:

-Belli özel ve resmi müzelerde yapılan eğitim çalışmaları (Anadolu Medeniyetleri Müzesi gibi),

-1990'da Ankara Oyuncak Müzesi'nin kurulması;

-1998'de başlayan Bursa Çocuk Müzesi tasarımı;

-Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Müzeleri rehber öğrenci yetiştirme ve yuva-müze projeleri,

-Müzelerin (Antalya ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri gibi) çocuk bölümleri açma girişimleri şeklindedir.

5.Müze eğitimi alanında son yıllarda gerçekleştirilen başlıca çalışmalar aşağıda belirtilmiştir:

- Müze eğitimi, müze eğitimeci ve müzecilik konularındaki gelişmelerin, sorunların ve yetersiz devlet politikalarının, eğitim öğretim lisans ve lisansüstü programlarının, müzelerdeki çalışmaların vb. konuların gündeme taşındığı ve tartışıldığı Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sanat Eğitimcileri Derneği (SEDER), Çocuk Müzeleri Kurma Derneği (ÇMKD) ve Çağdaş Drama Derneği (ÇDD)'nce 18-21 Ekim 2007 tarihlerinde "Uluslararası Eğitim ve Müze Semineri" düzenlenmiş ve Seminer Bildirgesi yayınlanmıştır (San, 2007).

-Müzecilik Eğitimi, Müze ve Sanat Galerilerinde Eğitim, İhtisas Müzeleri, Müze İşletmeciliği başlıklarıyla "27. Müzeler Haftası, Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik II: Eğitim, İşletmecilik ve Turizm Sempozyum"u 21-23 Mayıs 2008 tarihlerinde Ankara'da düzenlenmiş ve Sempozyum Bildirileri yayınlanmıştır (Önen ve Türkyılmaz, 2009).

-Üniversite Müzeleri ve Müzecilik Sempozyumu 3 Nisan 2009 tarihinde Ankara'da düzenlenmiş ve üniversite müzesi kavramı bir anlamda üniversitenin tarihi ve gelişimi ortaya konmuş ve sempozyum kitabı yayınlanmıştır (Onur, 2009).

-Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama merkezi (ÇOKAUM) ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı ile Mardin Valiliği ve Mardin Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü işbirliğinde, “Müze Eğitim Seminerleri”nin ikincisi 5 Mart 2010 tarihinde düzenlenmiştir. Müze Eğitimi ve Çocuk Müzeleri, Türkiye’de Müze Eğitimi, Müzede Öğrenme, Türkiye’de Müze Eğitimi Uygulamaları ve Mardin Çocuk Sanatları Müzesi Projesi’nin sunulduğu sempozyum bildirileri yayınlanmıştır. Yayında “Çocuk Kültürü Bibliyografyası”na da yer verilmiştir (Onur,2010).

Bu bölümde, bünyelerinde oluşturdukları müze eğitim bölümleri bakımından da önemli sayılan resmi ve özel kurum/kuruluş müzelerine yer verilmiştir. Verilen bilgiler anılan müzelerin web sitelerinden temin edilmiştir.

1.Anadolu Medeniyetleri Müzesi: Uzun yıllar önce müze bünyesinde ve okullarda düzenlenen konferans ve seminerler ile başlayan Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim etkinliklerinin, Müze Müdürlüğü’ne bağlı bir birim olarak çalışan “Eğitim Bölümü” tarafından müze eğitiminin amaç ve programları doğrultusunda çalışmalarını sürdürmekte olduğu belirtilmektedir. Eğitim bölümü rehberliğinde müze gezisi ve atölye etkinlikleri için randevu sisteminin geliştirildiği, salı ve perşembe günleri kabul edilen randevulu her okul grubu ile iki eğitim bölümü üyesinin ilgilendiği, ayrıca daha büyük gruplar halinde müze ziyareti gerçekleştiren öğrenciler ve diğer ziyaretçiler için müze orta salonunda Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde yer alan Dönem ve Uygarlıkların tanıtıldığı Türkçe ve İngilizce video CD’nin gösterildiği belirtilmektedir. Müzede gerçekleştirilen günlük programların dışında daha uzun soluklu çalışmalar ise belli bir proje kapsamında ele alındığı, belli bir temanın ele alındığı eğitim faaliyetlerinde öğrencilerin, bir yandan müzede daha fazla zaman geçirerek Anadolu Uygarlıkları konusunda daha kalıcı bilgiler edinirken, bir yandan da müze ve eğitim atölyesinde gerçekleştirdikleri çalışmaların ürünlerini Müze’de sergileme fırsatı bulabildikleri de eğitim faaliyetleri konusunda verilen bilgiler arasındadır.

2.Çengelhan Rahmi Koç Müzesi: Çengelhan Rahmi M. Koç Müzesinin birbirinden eğlenceli konu başlıkları ve farklı içeriklerden oluşan hafta sonu atölyeleri ile temel amacı, çocukların oynayıp-eğlenerek öğrenmelerine imkân sağlamaktır. Çengelhan Rahmi M. Koç Müzesi Eğitim Paketi'nin ise, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylandığı ve ilgili okulların kullanımına sunulduğu belirtilerek, bu paket sayesinde öğretmenler ve öğrencilerin seçilmiş olan eserler konusunda daha detaylı bilgi edinmekle kalmayıp, onları tarih, sosyoloji ve çevre gibi daha geniş kapsamlarda incelemeyi de öğrenecekleri söylenmektedir.

3.İstanbul Modern: İstanbul Modern'deki eğitim programları, katılımcılar ile müzedeki yapıtlar arasında etkin bir arabuluculuk sunarak müze kurumunun işlevine kamusal bir eğitim merkezi olmayı da eklemektedir. Öğrenci gruplarına rehberli turlar, seminerler, özel ihtiyaçları olan çocuklara ve her yaştan müze ziyaretçisine özel programlarla eğitim sunarak, sıradan bir ziyaretçi olmanın ötesine geçerek müze koleksiyonuyla etkin bir biçimde karşılaşma yolları sağlamaktadır.

Müzenin giriş katında yer alan eğitim odasına her yaştan ziyaretçinin beklendiği, eğitim odalarındaki sergiler ve sunumların daimi koleksiyonlarla koşut olarak tasarlandığı ve ziyaretçinin müze deneyimini pekiştirmeyi sağlamak üzere hazırlandığı bilgisi verilmektedir. Gönüllü üniversite öğrencilerinin yer aldığı gezici eğitim aracı ile İstanbul Modern'i ziyarete gelemeyen lise öğrencilerine yönelik sergiler sunmaktadır. Kentteki okullarla birlikte çalışan gezici müze aracı, her gün bir okulu ziyaret ederek öğrencilere, özel tasarlanmış sergilerini tanıma ve tartışma olanağı sunmaktadır.

4.Pera Müzesi: Müze eğitiminin, çocukları ve gençleri sanatla buluşturmak, müze bilinci oluşturmak, sanatı ulaşılabilir kılmak ve izleyiciyle sergilenen eserler arasında iletişim kurmak amacıyla yapılan çalışmaların tümünü kapsadığı tanımı verilerek, yorum

ve yaratıcılığa dayanan etkinliklerde, seçilen eserler üzerinde değerlendirmeler yapılırken yaratıcılığın da desteklendiği, uygulamalı çalışmalarla pekiştirilen programlarla, müzenin sosyal hayatın bir parçası kılınmasının amaçlandığı, bu amaç doğrultusunda Pera Eğitim, koleksiyon sergilerinin yanısıra, süreli sergiler için de, değişik yaş gurubundan katılımcılara uygun olarak hazırlanan farklı etkinliklerin yıl boyunca sürdürülmekte olduğu belirtilmektedir.

5.Rahmi M. Koç Müzesi: Koleksiyonunun tümü eğitici olarak nitelenmekte, % 60'ı öğrenci olan ziyaretçilere işaret edilerek, bazı sergi ve etkinliklerde çocukların eğlenirken öğrenmelerini sağlayıcı etkinliklerin tasarlandığı vurgulanmakta, ilköğretim okulları için hazırlanan 3 bölümden oluşan öğretmen sayfaları, öğrenci sayfaları ve ana sınıfı eğitim paketi bilgisi paylaşılmaktadır. 'Müzebüs' adı verilen “Gezici Müze Projesi”nde amacın kısıtlı imkânları olan çocuklara müzenin sunduğu imkânları tattırmak, farklı ve yaratıcı araç ve yöntemlerle eğitim alma şansını vermek olduğu belirtilerek, “Eğer öğrenciler müzeye gelemeyeceklerse, biz de müzeyi onlara götürürüz” sloganıyla proje tanıtılmaktadır.

6.Sakıp Sabancı Müzesi: Sakıp Sabancı Müzesi’nde, çocukları, sanat eserleriyle tanıştırmak, onların müze yaşamına aktif katılımlarını ve çocuk yaştan birer müze dostu olmalarını sağlamak amacıyla, yıl boyunca çeşitli eğitim programları ve etkinliklerin sürdürüldüğü, bu etkinlikler sayesinde, genç izleyicilerin müze ile tanışmaları, sanatçılar hakkında bilgi edinmeleri, eserleri okumayı ve yorumlamayı öğrenmeleri, sanatçıların çalışmaları üzerinde düşünmeleri ve tüm bu bilgileri atölye çalışmaları ile pekiştirmelerinin amaçlandığı belirtilmektedir. Eğitim çalışmaları, okul grupları sergi gezileri, atölye çalışmaları, müzeyle tanışma gezileri, rehberli sergi turları, yetişkin atölyeleri ve sosyal

sorumluluk kapsamında sürdürülen çalışmalar müzenin faaliyetleri olarak kaydedilmektedir.

7.Santral İstanbul: Santral İstanbul'un genç atölyelerinin, 13-16 yaş grubu gençlerin ilgi alanları ile doğrudan bağlantılı temalarda, dijital fotoğraf, film ve tasarımı kapsadığı, bu yaş grubu gençlere yönelik teknik bilgi ve beceriler kazanabilecekleri ve bunları kendi sanatsal yorumları ile bir araya getirebilecekleri eğlenceli atölye fırsatı sunulduğu müze eğitim etkinlikleri olarak belirtilmektedir. Yine, 4-12 yaş grubu çocuklarının, hafta sonlarında ve uzun süreli tatil dönemlerinde katılımlarına olanak sağlayan atölyelerde dönemsel programların düzenlendiği, “Bilim”, “Sanat” ve “Teknoloji”, atölyelerinin ana temaları oluşturduğu, çocukların bilim başlığı altında yer verilen atölyelerde, elektrik ve enerjinin eğlenceli yüzü ile tanışması ve kendilerinin çalışarak ürettikleri, tasarladıkları projelere imza atmalarının sağlandığı, aktif olarak katıldıkları bu çalışmalarda bir yandan bilime günlük yaşamlarında daha fazla yaklaşırken, bir yandan da tasarım sürecine girerek bilim ile sanatı bir araya getirmelerine imkan yaratıldığı etkinlikler olarak kaydedilmektedir.

2.5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Müze eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezleri ve tezsiz yüksek lisans bitirme projelerini bir araya toplayan, bu araştırmaları saptanan ölçütlere göre gruplayan, nitel inceleme ve değerlendirmeye tabi tutan özetleyici bir çalışma mevcut olmayıp, bu araştırma ilk olma özelliği taşımaktadır. Bu nedenle bu bölümde aynı konuda olmamasına rağmen benzer bir yöntemle bir konuda yapılmış çalışmalarını inceleyen araştırmalara yer verilmiştir.

Haktanır Gelengül ve Artar (2000: 135-162) tarafından yapılan “Türkiye’de Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Araştırmalarına Toplu Bakış” başlıklı araştırma ile çocuk gelişimi ve

eğitimi alanlarında belli yıllar arasında gerçekleştirilmiş çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Normal gelişim gösteren 0-14 yaş grubu çocukları hedef alan araştırmalar, modeli, yaş grupları, yıllara göre sayısı, ele alınan konuları, araştırma yöntemleri, araştırma konuları ve sonuçlarının karşılaştırılması başlıkları altında değerlendirilmiştir. 37'si tez olmak üzere dergi, kongre, sempozyum ve seminer kitaplarından oluşan 211 kaynak üzerinde inceleme yapılmıştır. Araştırmalar gelişim alanlarına (psikomotor, ahlak, duygusal, toplumsal, bilişsel, klinik, okulöncesi eğitim ve ilköğretim) göre sınıflandırıldığında ulaşılan sonuçlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

-Yetersiz ve dengesiz beslenme çocukların psikomotor gelişimlerinin gerilemesine yol açmaktadır.

-Ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin düşük olması durumunda çocukların antropometrik lum değerleri standartların oldukça altına düşmektedir.

-Okulöncesi dönem ve ilkokul dönemi boyunca yapılan ahlak gelişimi araştırmalarında yaşla birlikte çocukların olayların arkasındaki niyeti dikkate almaya başladıkları ve bunun çocukların bilişsel gelişim düzeyleri ile paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

-Yapılan bütün araştırmaların sonucunda çocuklarda olumsuz duygusal gelişim özelliklerinin olumsuz ebeveyn kişiliği ile birlikte görüldüğü saptanmıştır.

-Sosyoekonomik seviye yükseldikçe aile içi ilişkiler daha olumlu olmakta, okula uyum ve hazırlıkta daha az sorunla karşılaşılmaktadır.

-Yaratıcı drama eğitimi almanın çocuğun dil ve yaratıcılık gibi birçok alandaki gelişiminde yararlı olduğu belirlenmektedir.

-Dikkat eksikliği, hiperaktivite ve davranış bozukluğu çocuklarda en sık rastlanan psikiyatrik sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır.

-Okulöncesi eğitim kurumlarında eğitim programlarının çocukların genel gelişimsel özelliklerinin yanı sıra bireysel farklılıkları da dikkate alınarak hazırlanması gerektiği anlaşılmaktadır.

-İlköğretimde araç-gereç kullanmanın hem başarıyı hem de derse katılımı artırdığı saptanmaktadır.

Haktanır vd. (1999: 331-344)'nin yaptığı "Türkiye'de Anne-Baba Tutumlarına Genel Bakış" başlıklı araştırma ile kişilerarası ilişkiler açısından kültürden kültüre farklılık gösteren ve en çok etkilenen konumu itibariyle de çocuğun yetişmesini ve korunmasını sağlayan aile kurumu irdelenmiş ve çocuğun mevcut ve gelecekteki davranışları ve kişiliği üzerinde etkili olan ebeveyn tutumlarıyla ilgili farklılıkların ortaya konması, ülkemizde yapılmış çalışmaların gözden geçirilmesi, tutumlarda etkili olan faktörlerin belirlenmesi ve yıllara göre meydana gelen değişikliklerin saptanması amaçlanmıştır. İncelenen 75 araştırmanın amaçları, yılları, ele aldığı yaş grupları, kullanılan ölçekler, anne-baba tutumu ile ilişkisi araştırılan özelliklerin ilişki yönü belirlenmiştir.

-Bu araştırma sonunda, anne-baba tutumları üzerinde sosyo-ekonomik düzey, anne-baba öğrenim durumu ve aile tipi gibi değişkenlerin etkisinin yıllara göre bir değişim göstermediği belirlenirken, cinsiyet değişkeninin etkisinin yıllara göre değişim gösterdiği kaydedilmiştir.

-Demokratik ve seven gibi olumlu olarak değerlendirilen anne baba tutumları ile benlik, uyum, sosyal gelişim, atılganlık arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülürken, otoriter, ilgisiz cezalandırıcı ve aşırı beklentili gibi olumsuz olarak değerlendirilen anne-baba tutumları ile de kaygı, saldırganlık, istismar ve problem durumları arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu, yapılacak araştırmalarda ülkemizdeki konu ile ilgili yayınlanan kaynakların tümüne ulaşılmasının yararlı olacağı düşüncesi bu araştırmanın sonuçları olarak ortaya konmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın kapsamına alınan çalışmalar, verilerin toplanması ve verilerin işlenmesine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın verileri “betimsel tarama modeli” esasına göre toplanmıştır. Niyazi Karasar (2000:77) tarama modellerini, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımları olarak tanımlamaktadır. Daha önceden yapılmış araştırmaların sonuçlarının bütünleştirilmesi yöntemi olarak ifade edilen “meta analiz”de (Balcı:2004,s: 66-68) kullanılacak, müze eğitimi alanında yapılmış olan ve çalışma kapsamındaki lisansüstü tezler ile tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri bu araştırmanın veri kaynağı olarak betimsel ve içerik analizine (Yıldırım ve Şimşek, 2003: 158-163) tabi tutulmuş ve nitel yöntemle değerlendirilmiştir.

3.2. Evren ve Çalışma Kapsamı

Araştırmanın evrenini müze eğitimi alanında Türkiye üniversitelerinin ilgili enstitüleri ve anabilim dallarında gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tezleri ile tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri oluşturmaktadır. Çalışma Kapsamı’nda yer alan ve müze eğitimi alanında yapılmış olan lisansüstü tezler ile tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri Ek:1’de verilmiştir.

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırmada, yüksek lisans eğitim programı sürecinde incelenen tez, makale, kitaplaşmış sempozyum, seminer, kongre bildirilerinden ve kaynakçalarından yararlanılarak varlığından haberdar olunan lisansüstü tezlerin tümünün Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde bulunması zorunluluğundan hareket edilmiş ve alana dair kavram ve isimlerden de yola çıkılarak anılan kurumun web sitesinden veri tabanına

ulaşılmıştır. Müze eğitimi ve müzecilik kavramları ve bazı araştırmacı isimleri de kullanılmak suretiyle alana dair konu, hazırlayan, üniversite, enstitü ve bölüm bilgileriyle tanımlanan tüm lisansüstü tezler listelenerek dökümü alınmıştır. Çalışma Kapsamı'nı oluşturan bu araştırmalardan lisansüstü tezler olarak nitelenen ve büyük bir kısmı YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında kayıtlı yüksek lisans ve doktora tezlerinden olup, temininde sakınca görülmeyenler PDF dosyası olarak indirilmiştir. Önemli bir kısmı da konunun hassasiyeti ve kurum düzeyindeki yeni ve güçleştirici uygulamalar ve düzenlemeler nedeniyle, doğrudan yapılan yazılı başvuru sonucu CD kaydı olarak alınmıştır. Özellikle bitirme projelerinin Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Anabilim Dalı Sekreteryası'ndan, birkaç tezin yine A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi bünyesindeki Kütüphane'den, bazı tezlerin de Gazi Üniversitesi Kütüphanesi'nden doğrudan temin edilmesi sözkonusu olmuştur. Bir tezin fotokopi kaydı da yapılan girişim sonucu araştırmacının kendisinden alınmıştır.

Bu sürecin sonunda, 1985-2010 yılları arasında yapılmış 59 yüksek lisans tezi, 10 tezsiz yüksek lisans bitirme projesi ve 5 doktora tezi olmak üzere 74 araştırmaya ulaşılmıştır.

Ulaşılan araştırmalar lisansüstü tezler ve tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri olarak öncelikle türleri bağlamında sınıflandırılarak incelenmiştir. Elde edilen bilgilere göre yılları, araştırmanın modeli, veri toplama araçları, hedef grupları, ele alınan müzeler, konuları, yapıldığı üniversiteler ve yapıldığı enstitü ve anabilim dallarına göre dağılımlarını ortaya koyacak şekilde içerik analizi yapılmıştır.

3.4.Verilerin Analizi

Gruplandırılan bilgilerin dağılımları grafik ve tablolar halinde sunulmuştur. Bunun yanısıra yine lisansüstü tezler ve bitirme projelerinin, müze eğitimi alanındaki gelişmelere katkı sağlayıp sağlamadığı, müzelerin, müze eğitimi alanında sundukları eğitim ve işbirliği olanaklarını, eğitim kurumlarının müzelerden ve müze nesnelere bir eğitim-öğretim ortamı olarak ne kadar yararlanabildiklerini ve müze ziyaretçi profillerinin çeşitliliği, beklentilerinin karşılanabilirliği ve uygulamaların zenginliğini ortaya koyup koymadığı nitel çözümleme yöntemiyle irdelenerek sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışma kapsamına alınan araştırmalar bu araştırmanın soruları dikkate alınarak analiz edilmiş ve aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4.1: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	ARAŞTIRMA TÜRÜ			
	TEZSİZ Y.L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
1985	-	1	-	1
1986	-	-	-	-
1987	-	-	-	-
1988	-	-	-	-
1989	-	1	-	1
1990	-	-	-	-
1991	-	-	-	-
1992	-	3	-	3
1993	-	-	-	-
1994	-	-	-	-
1995	-	2	-	2
1996	-	5	-	5
1997	-	-	-	-
1998	-	2	-	2
1999	2	1	-	3
2000	-	1	1	2
2001	1	4	-	5
2002	1	4	1	6
2003	-	2	-	2
2004	-	2	-	2
2005	1	5	1	7
2006	2	7	-	9
2007	1	10	1	12
2008	1	7	1	9
2009	1	2	-	3
2010	-	-	-	-
TOPLAM	10	59	5	74

“Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı” başlıklı Tablo 4.1 incelendiğinde, yıllar ilerledikçe araştırmaların sayısında da artış kaydedildiği, 1985 yılı başlangıç alındığında ise, 1992 yılına kadar müze eğitimi alanında az sayıda ve yalnızca yüksek lisans tezlerinin yapılmış

olduğu görülmektedir. 1995 ve 1996 yıllarında yine yüksek lisans tez çalışmaları ile sınırlı olarak araştırma sayısında artış görülmektedir. Özellikle 1998 yılından bugüne kadar yüksek lisans tezleri başta olmak üzere tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri ve doktora tezleri sayısındaki artışın müze eğitimi alanına olan kabul ve ilginin bir göstergesi olduğu düşünülebilir.

1985-2010 yılları arasında yapıldığı tespit edilen bu bilimsel araştırmaların oranı yıllar itibariyle bir kez de aşağıda yer alan Grafik 3.1'de gösterilmiştir.

Çalışma kapsamındaki araştırmalar, araştırma modellerine göre gruplandırılmış ve aşağıdaki tabloda sayısal olarak gösterilmiştir.

Tablo 4.2: Tezlerin Araştırma Modeline Göre Dağılımı

ARAŞTIRMA MODELLERİ	ARAŞTIRMA TÜRLERİ			
	TEZSİZ Y.L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
Betimsel Tarama	9	39	2	50
Betimsel Tarama (ön test ve son test kontrol gruplu)	-	1	1	2
Betimsel Tarama ve Nitel Araştırma	1	5	1	7
Betimsel Tarama Örnek Olay İncelemesi	-	2	-	2
Betimsel Tarama Alan Araştırması	-	1	-	1
Nitel Araştırma	-	5	-	5
Deneysel Araştırma (ön test ve son test kontrol gruplu)	-	6	1	7
TOPLAM	10	59	5	74

Tablo 4.2’de görüleceği üzere 39 yüksek lisans, 9 tezsiz yüksek lisans bitirme projesi ve 2 doktora tezinde olmak üzere en çok betimsel tarama modeli kullanılmıştır. “Betimsel tarama (ön test ve son test kontrol gruplu)” ve “betimsel tarama, alan araştırması” gibi iki farklı yöntemin bir arada kullanıldığı modellerin ise en az kullanılan modeller olduğu belirlenmiştir.

“Deneysel Araştırma”nın çoğunlukla (6) yüksek lisans tezlerinde kullanıldığı; “Nitel Araştırma” modelinin ise yalnızca 5 yüksek lisans tezinde kullanıldığı görülmüştür.

Genel olarak bakıldığında çalışmalarda öncelik sırasıyla, en çok “betimsel tarama”, “betimsel tarama ve nitel araştırma” ile “deneysel yöntem”in kullanılmış olduğu görülmektedir.

Çalışma kapsamındaki araştırmalar veri toplama araçlarına göre gruplandırılmış ve aşağıdaki tabloda sayısal olarak gösterilmiştir.

Tablo 4.3: Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI		ARAŞTIRMA TÜRLERİ			
		TEZSİZ Y.L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
		Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
Anket formu	Yüz yüze	2	15	1	18
	Posta ile	-	2	-	2
Anket ve görüşme formu		-	1	-	1
Alan yazın taraması anket formu ve görüşme notları		-	3	-	3
Alan yazın taraması belge incelemesi ve anket formu		-	1	2	3
Anket ve gezi değerlendirme formu		-	1	-	1
Görüşme formu		-	2	-	2
Alan yazın taraması görüşme formu, katılımcı gözlem kayıtları		-	1	-	1
Anket formu gözlem notları		-	2	-	2
Gözlem ve görüşme kayıtları		-	2	-	2
Kişisel deneyim ve gözlem notları		-	2	-	2
Alan yazın ve müze web siteleri taraması		-	1	-	1
Alan yazın taraması belge incelemesi, gezi gözlem notları		5	14	1	20
Tutum ölçeği		-	1	-	1
Bilgi formu		-	1	-	1
Proje/program tasarısı (uygulama yok)		3	10	1	14
TOPLAM		10	59	5	74

Tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımını gösteren Tablo 4.3 incelendiğinde, tüm araştırmalar toplamında 20 lisansüstü tez ve bitirme projesinde kullanılan anket en çok kullanılan veri toplama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Anket uygulamaları kendi içinde değerlendirildiğinde ve yine tüm çalışma grubu dikkate alındığında yüz yüze yapılan

anket uygulamaları çoğunluğu oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra 8 yüksek lisans tezinde diğer veri toplama araçlarının yanısıra anket formu da kullanılmıştır.

“Alan yazın taraması, belge incelemesi ve gezi gözlem notları” olarak kaydedilen veri toplama aracının kullanıldığı tez ve proje toplamı ise 20’dir.

Herhangi bir uygulama gerçekleştirilmeksizin sadece eğitim programı veya projenin tasarlandığı ve bir model olarak önerildiği görülen araştırmalar dikkate alındığında lisansüstü tezler ağırlıklı olmak üzere toplam araştırma sayısı 14 olarak kaydedilmiştir.

“Görüşme formu”, “kişisel deneyim ve gözlem notları” ile “gözlem ve görüşme kayıtları”nın kullanımı 2’şer yüksek lisans teziyle sınırlıdır.

“Tutum ölçeği”, “bilgi formu”, “alan yazın ve müze web siteleri taramasının” kullanıldığı tezler ise birer yüksek lisans tezi olarak tespit edilmiştir.

Sonuç olarak “anket formu” ve “alan yazın taraması, belge incelemesi ve gezi gözlem notları”nın araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama araçları olarak görüldüğü söylenilebilir.

Çalışma kapsamındaki lisansüstü tezler ve bitirme projeleri, hedef gruplarına göre gruplandırılmış olup, aşağıdaki tablo ile sayısal değerleri verilmiştir.

Tablo 4.4: Tezlerin Hedef Gruplarına Göre Dağılımı

HEDEF GRUPLAR		ARAŞTIRMA TÜRÜ			
		TEZSİZ Y.L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
		Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
Okul Öncesi Öğrenciler		-	1	-	1
İlköğretim	Öğrenciler	2	18	3	23
	Öğretmenler	-	6	3	9
	Okul Müdürü	-	2	1	3
Ortaöğretim	Öğrenciler	-	1	-	1
	Öğretmenler	1	2	-	3
	Okul Müdürü ve Yardımcısı	-	1	-	1
Lisans	Öğrenciler	-	4	-	4
	Öğretim Üyeleri	-	1	-	1
Müze	Yöneticiler (Müze Müdürü)	-	5	-	5
	Araştırmacı, Uzman ve Personel	-	5	-	5
Veliler		-	1	1	2
Genel (Tüm müze ziyaretçileri)		2	14	-	16

Hedef gruplarına göre dağılımı ortaya koyan Tablo 4.4 göstermektedir ki, her üç araştırma grubu birlikte ele alındığında en çok ilköğretim öğrencileri 23 araştırmada hedef grup olarak gösterilmiş olup, bu araştırmaların 18'i yüksek lisans tezi, 3'ü doktora tezi ve 2'si tezsiz yüksek lisans bitirme projesidir.

“Genel” başlığı adı altında sınıflandırılan ve tüm müze ziyaretçilerinin kastedildiği hedef gruba 14 yüksek lisans tezinde ve 2 yüksek lisans bitirme projesinde yer verildiği görülmektedir. Bu grup, ilköğretim öğrenci hedef grubundan sonra araştırmalarda en çok yer verilen ikinci grup olarak görülmektedir.

İlköğretim öğretmenleri ise, 6 yüksek lisans tezinin ve 3 doktora tezinin hedef grubu olarak tespit edilmiştir.

İlköğretim grubu içinde yer alan okul müdürleri, öğrenci ve öğretmen grubu yüksek lisans ve doktora tezleriyle sınırlı olarak 3 araştırmada yer almaktadır.

Yine, hedef grup olarak müze yöneticileri ile müze uzman ve personeli 5’er yüksek lisans tezinde hedef grup olarak yer almıştır.

Lisans öğrencileri yalnızca 4 yüksek lisans tezinde yer almaktadır.

Öğretim üyeleri ise, 1 yüksek lisans tezinin hedef grubunu oluşturmaktadır.

Ortaöğretim öğretmenleri 2 yüksek lisans tezinin ve bir tezsiz yüksek lisans bitirme projesinin hedef grubunu oluşturmaktadır.

Aynı gruptaki okul müdürü ve yardımcısı bir yüksek lisans tezinde yer almaktadır.

Yukardaki tabloya göre okul öncesi öğrenci grubu, ortaöğretim öğrencileri, öğretim görevlileri ile orta öğretim müdürleri ve veliler 1’er yüksek lisans tezinin hedef grubu olarak araştırmalarda en az ele alınan gruplar olarak görülmekle birlikte, okul öncesi öğrencileri dışındaki grupların “Genel ziyaretçi grubu” tanımlaması altındaki tüm müze ziyaretçileri içinde de yer alabildiği görülmektedir. Dolayısıyla okul öncesi öğrencilerinin araştırmalarda en az düşünülen hedef grup olduğu söylenilebilir.

Sonuç olarak, her üç araştırma türü söz konusu edildiğinde en çok ilköğretim öğrencilerinin hedef grup olarak alındığı söylenilebilir.

Çalışma kapsamındaki lisansüstü tezler ve bitirme projeleri, ele alınan müzelere göre gruplandırılmış ve aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.5: Tezlerde Ele Alınan Müzelerin Dağılımı

MÜZELER	ARAŞTIRMA TÜRÜ			
	TEZSİZ Y.L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
İstanbul Arkeoloji Müzesi	-	6	1	7
Anadolu Medeniyetleri Müzesi	-	4	-	4
Etnoğrafya Müzesi (Ankara)	2	1	-	3
Rahmi Koç Sanayi Müzesi	-	3	-	3
Topkapı Sarayı Müzesi	-	2	-	2
Çengel Han Rahmi Koç Müzesi	-	2	-	2
7 Coğrafi Bölge Müzeleri (2)	-	2	-	2
Resim Heykel Müzesi (M.S.G.S.Ü)	-	2	-	2
Feza Gürsey Bilim Merkezi	-	1	1	2
MEB 75.Yıl Müzesi	1	1	-	2
Devrim Erbil Çağdaş Sanatlar Müzesi (Balıkesir)	-	-	1	1
Atatürk Kurtuluş Savaşı Müzesi	-	1	-	1
Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi (Bolu)	-	1	-	1
Arkeoloji Müzesi (Bursa)	-	1	-	1
Karatay Müzesi (Konya)	-	1	-	1
Konya Merkez Müzesi ve Tarihi Mekanlar	-	1	-	1
Sanat Müzeleri (Sabancı, Pera, Eczacıbaşı)	-	1	-	1
Modern Sanatlar Müzesi	-	1	-	1
Prof. Ülker Muncuk Müzesi (G.Ü.)	-	1	-	1
Türk İslam Eserleri Müzesi (İstanbul)	-	1	-	1
İstanbul Bilim Merkezi	-	1	-	1
İstanbul Havacılık Müzesi	-	1	-	1
Ankara'daki Müzeler (23)	-	1	-	1
Çanakkale Müzeleri (7)	-	1	-	1
Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi	-	1	-	1
İstanbul Müze Kütüphaneleri	-	1	-	1
Eski Şark Eserleri Müzesi	-	1	-	1
Ayasofya Müzesi	-	1	-	1

Tablo 4.5'in Devamı

MÜZELER	ARAŞTIRMA TÜRÜ			
	TEZSİZ Y. L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
New York Metropolitan Müzesi	-	1	-	1
Smithsonian Enstitüsü	-	1	-	1
Frankfurt Tarih Müzesi	-	1	-	1
Web Sitelerinde Bulunan Müzeler	-	1	-	1
Kültür Bakanlığı Müzeleri	-	1	-	1
Oyuncak Müzesi (A.Ü.)	1	-	-	1
Sanat Müzesi (H.Ü.)	1	-	-	1
Polis Müzesi (Ankara)	1	-	-	1
Doğa Tarihi Müzesi (Ankara)	1	-	-	1
Eğitim Müzeleri (Ankara)	1	-	-	1
Gezici Müze (CumhuriyetTreni)	1	-	-	1

Tablo 4.5 ile “Tezlerde Ele Alınan Müzelerin Dağılımı” verilmekte olup, bu çalışmada, herhangi bir müzeyi eğitim programı, mekan, koleksiyonları, ziyaretçi profilleri, imkanları bakımından konu edinen 50 yüksek lisans ve doktora tezi ile yüksek lisans bitirme projesi tespit edilmiştir.

İstanbul Arkeoloji Müzesi her üç araştırma türü için de ele alındığında, 6 yüksek lisans tezine ve 1 doktora tezine konu edilmiştir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi 4 yüksek lisans tezinde ele alınmıştır.

Bu iki arkeoloji müzesinin “7 coğrafi bölge müzesi” grubu içerisinde de yer aldığı değerlendirildiğinde araştırmalarda en çok ele alınan müzeler oldukları belirtilebilir. Ayrıca tabloda, Bolu, Bursa, Çanakkale illerimizdeki arkeoloji müzeleri ile Bodrum Sualtı Arkeoloji Müze’sinin de araştırmalara konu edildiği görülmekte olup, araştırmalarda arkeoloji müzelerine fazlasıyla yer verildiği söylenilebilir.

Aynı şekilde Ankara Etnografya Müzesi 2 tezsiz yüksek lisans projesinde ve 1 yüksek lisans tezinde ele alınmış olmakla birlikte bu müzenin “7 Coğrafi Bölge Müzeleri (2)”, “Kültür Bakanlığı Müzeleri” ve “Ankara’daki Müzeler (23)” gruplandırması içinde de yer aldığı söylenilebilir.

Tablo 4.5’e göre, Ankara Etnografya Müzesi’nden başka Bolu ve Çanakkale illerimizdeki etnografya müzeleri de dâhil edildiğinde, etnografya müzelerinin araştırmalara önemli sayıda konu edildiği ifade edilebilir.

Topkapı Sarayı Müzesi, Çengel Han Rahmi Koç Müzesi, iki yüksek lisans tezinde ele alınan müzelerimizdendir.

Birer yüksek lisans tezinde ele alınan Atatürk Kurtuluş Savaşı Müzesi, Konya Karatay Müzesi, Ayasofya Müzesi, Türk İslam Eserleri Müzesi, Eski Şark Eserleri Müzesi, Çanakkale’deki tarihi mekânlar ve müzeler ile birlikte Topkapı Sarayı Müzesini de değerlendirdiğimizde tarih müzelerinin de araştırmalarda yer aldığı söylenebilir.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (M.S.G.S.Ü) Resim Heykel Müzesi iki yüksek lisans tezinde ele alınmıştır. Bir doktora tezine konu edilen Devrim Erbil Çağdaş Sanatlar Müzesi (Balıkesir) ile yine birer yüksek lisans tezine konu olan Sanat Müzeleri (Sabancı, Pera, Eczacıbaşı) ve Modern Sanatlar Müzesi ve tezsiz yüksek lisans projesinde ele alınan Hacettepe Üniversitesi Sanat Müzesi birlikte ele alındığında sanat müzelerinin de önemli oranda araştırmalara konu edildiği görülmektedir.

Ankara Milli Eğitim Bakanlığı 75.Yıl Müzesi 1 yüksek lisans tezinde ve 1 tezsiz yüksek lisans projesinde ele alınmıştır.

Yine Feza Gürsey Bilim Merkezinin, 1 yüksek lisans ve 1 doktora tezinde ele alındığı görülmektedir.

İstanbul Bilim Merkezi de 1 yüksek lisans tezinde ele alınmıştır. Ankara ve İstanbul Rahmi Koç Teknoloji ve Sanayi Müzeleri ile 1 yüksek lisans teziyle İstanbul Havacılık Müzesi de dâhil edildiğinde araştırmalarda bilim, teknoloji ve sanayi müzelerine de önem atfedildiği söylenebilir.

Almanya Frankfurt Tarih Müzesi ile ABD'deki Smithsonian Enstitüsü ve New York Metropolitan Müzelerinin de 2 yüksek lisans tezinde ele alındığı görölmektedir.

Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi, Ankara Polis Müzesi, Doğa Tarihi Müzesi, Ankara'daki Eğitim Müzeleri ile Cumhuriyet Treni ve Gezici Müzeler 1'er tezsiz yüksek lisans bitirme projesinde ele alınmışlardır.

Çalışma kapsamındaki lisansüstü tezler ve bitirme projeleri, konularına göre gruplamaya tabi tutulmuş ve aşağıdaki tablo ile sayısal değerleri kaydedilmiştir.

Tablo 4.6: Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

KONU GRUPLARI	ARAŞTIRMA TÜRÜ			
	TEZSİZ Y.L BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
Müze Eğitimi Program ve Proje Tasarıları	3	7	1	11
Müzelerde Eğitim Uygulamaları (ilk ve orta öğretim)	-	4	2	6
Koleksiyonları Bakımından Örnek Müze İnceleme ve Değerlendirilmesi	3	3	-	6
Eğitim Fakültelerinde Müze Eğitimi Uygulamaları	-	4	1	5
İlköğretim 1.-5. Sınıf Dersleri Açısından Müze Eğitimi	-	1	-	1
İlköğretim 6.-8. Sınıf Dersleri Açısından Müze Eğitimi (Tarih/Sosyal Bil./Resim)	-	4	1	5
Sanat Eğitimi Açısından Müzelerin Yeri ve Önemi/Sanat Müzeleri için Öneriler	-	5	-	5
Müze Toplum İlişkisi ve Halk Eğitimi Bakımından Müzelerin İncelenmesi	-	5	-	5
Müze Ziyaretçi Profillerinin Araştırılması	1	3	-	4
Müzelerin Eğitim Olanakları ve Yeterlikleri Bakımından Değerlendirilmesi	-	3	-	3
Ortaöğretim Dersleri Açısından Müze Eğitimi (Güzel Sanatlar, Tarih)	-	2	-	2
Türkiye’de Müzecilik Hareketleri, Sorunlar, Çözümler	-	2	-	2
El İşlemelerinin incelenmesi ve El Sanatları Eğitiminde Müze Eğitimi uygulamaları	-	2	-	2
Resmi Kurum Müzelerinin Personel Finans,Araç-Gereç vb. Açından İncelenmesi ve Öneriler	-	2	-	2

Tablo 4.6’ın Devamı

KONU GRUPLARI	ARAŞTIRMA TÜRÜ			
	TEZSİZ Y. L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
CD, Animasyon,Spot Filmler ile Müzelerin Tanıtımı	-	2	-	2
Eğitim Müzelerinin Eğitim Potansiyelinin İncelenmesi	2	-	-	2
Müze Eğitimi Açısından M.E.B Öğretim Programı’nın Değerlendirilmesi	-	1	-	1
Müze Kütüphanelerinin İncelenmesi	-	1	-	1
Müze Eğitiminin Önemi Üzerine İncelemeler	-	1	-	1
Ortaöğretim Okulları Bünyesinde Müze Kurulmasının Önerilmesi	-	1	-	1
Üniversite Bünyesinde Müze Kurulmasının Önerilmesi	-	1	-	1
Çocuk Müzesi ya da Çocuk Müzesi Bölgümleri Kurulması Önerisi	-	1	-	1
Çocukluk Müzesi Kurulması Önerisi	-	1	-	1
Çevre ve Eğitim Açısından Müzeler ve Müzecilik	-	1	-	1
Öğretmenlerle Müzelerde Yetişkin Eğitimi	-	1	-	1
Dünya ve Türk Müzeciliğinde İnternet Teknolojileri	-	1	-	1
Gezici Müze Uygulamaları (Trende veya Çanta aracılığıyla)	1	-	-	1

“Tezlerin Konularına Göre Dağılımı” başlıklı Tablo 4.6’da görüleceği üzere “Müze eğitimi program ve proje tasarıları” konusunun 7 yüksek lisans tezi, 1 doktora tezi, 3 yüksek lisans bitirme projesi olmak üzere her üç tür araştırma genelinde en çok ele alınan konu olduğu saptanmıştır.

“Müzelerde eğitim uygulamaları (ilköğretim ve ortaöğretim)” 4 yüksek lisans tezinin ve 2 doktora tezinin konusu olup, her üç araştırma türünde ikinci derecede en fazla ele alınan konu olarak belirtilebilir.

“Koleksiyonları bakımından örnek müze inceleme ve değerlendirilmesi” konusu 3’ü yüksek lisans tezi, 3’ü de tezsiz yüksek lisans bitirme projesi olmak üzere 6 çalışmada ele alınmıştır.

“Müze toplum ilişkisi ve halk eğitimi bakımından müzelerin incelenmesi” başlığı altında değerlendirilen araştırmalar 5 yüksek lisans teziyle sınırlıdır.

“Sanat eğitimi açısından müzelerin yeri ve önemi ile sanat müzeleri için öneriler” konu başlığı yalnızca 5 yüksek lisans tezinde kaydedilmiştir.

“Eğitim fakültelerinde müze eğitimi uygulamaları” 4 yüksek lisans tezi ve 1 doktora tezinde ele alınmıştır.

“İlköğretim 1.-5. sınıf” ve “İlköğretim 6.-8. sınıf dersleri açısından” müze eğitimi konularının her üç araştırma türünde toplam 6 araştırmada ele alındığı saptanmıştır.

“Müzelerin eğitim olanakları ve yeterlilikleri bakımından değerlendirilmesi 3 yüksek lisans tezinde konu edilmiştir.

“Müze ziyaretçi profillerinin araştırılması” konusu 3 yüksek lisans tezinde ele alınmıştır. Tezsiz yüksek lisans projesine de konu edilen bu başlık altındaki toplam araştırma sayısı 4’dür.

“Orta öğretim açısından müze eğitimi”, “CD, çizgi film, spot filmlerle müzelerin tanıtımı”, “Türkiye’de müzecilik hareketleri, sorunlar, çözümler”, “El işleme eserlerin incelenmesi ve el sanatları eğitiminde müze eğitimi uygulamaları” ile “Resmi kurum müzelerinin personel, araç-gereç vb. açıdan incelenmesi ve öneriler” konuları da 2’şer yüksek lisans tezinde ele alınmışlardır.

“Çocuk müzesi ya da çocuk müzesi bölümleri kurulması önerisi” ve “Çocukluk müzesi kurulması önerisi” ile “Ortaöğretim okulları bünyesinde müze kurulmasının önerilmesi” ve “Üniversite bünyesinde müze kurulmasının önerilmesi” 1’er yüksek lisans tezine konu edilmiştir.

“Müze kütüphaneleri”, M.E.B. Öğretim Programı”, “Çevre ve eğitim açısından müzeler ve müzecilik”, “Öğretmenlerle müzelerde yetişkin eğitimi”, “Dünya ve Türk müzeciliğinde internet teknolojileri”, konuları da 1’er yüksek lisans tezinde ele alınmışlardır.

“Eğitim müzelerinin eğitim potansiyelinin incelenmesi” konusu da 2 tezsiz yüksek lisans bitirme projesinde konu olarak kaydedilmiştir.

Doktora tezlerinin, “Müzelerde eğitim uygulamaları”, “Müze eğitimi program ve proje tasarıları”, “İlköğretim 6.-8. sınıf dersleri açısından müze eğitimi” konu başlıkları altında toplandığı görülmektedir.

Sonuç olarak, “Müze eğitimi program ve proje tasarıları”, “Müzelerde eğitim uygulamaları (ilköğretim ve ortaöğretim)”, “Koleksiyonları bakımından örnek müze inceleme ve değerlendirilmesi”, “Müze toplum ilişkisi ve halk eğitimi bakımından müzelerin incelenmesi”, ile “İlköğretim 1.-5. sınıflar ile 6.-8. sınıf dersleri açısından müze eğitimi” tüm araştırmalar genelinde en çok ele alınan başlıca konular olarak sıralanabilir.

Çalışma kapsamındaki lisansüstü tezler ve bitirme projeleri yürütüldükleri üniversitelere göre gruplandırılmış ve aşağıdaki tablo ile sayısal değerleri kaydedilmiştir.

Tablo 4.7: Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

ÜNİVERSİTELER	ARAŞTIRMA TÜRÜ			
	TEZSİZ Y. L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA REZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	10	11	1	22
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	-	16	-	16
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	-	12	3	15
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	-	4	-	4
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	-	4	-	4
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	-	2	-	2
KOÇ ÜNİVERSİTESİ	-	2	-	2
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	-	1	-	1
ORTADOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	-	1	-	1
ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	-	1	-	1
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	-	1	-	1
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	-	1	-	1
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ	-	1	-	1
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	-	1	-	1
ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	-	1	-	1
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	-	-	1	1
TOPLAM (16 Üniversite)	10	59	5	74

Tablo 4.7’de görüleceği üzere, 22 çalışma ile en fazla araştırmanın Ankara Üniversitesi’nde yapıldığı onu 16 araştırma ile Yıldız Teknik Üniversitesi’nin ve 15 araştırma ile Gazi Üniversitesi’nin izlediği görölmektedir.

Marmara Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi 4’er yüksek lisans tezi ile yukarıda adı geçen üniversitelerden sonra gelmektedir.

Diğer bir değerlendirme ile 1985 yılından buyana 16 ile en çok yüksek lisans tezi Yıldız Teknik Üniversitesi’ne hazırlanmıştır. Bunu 12 yüksek lisans tezi ile Gazi Üniversitesi, 11 yüksek lisans tezi ile de Ankara Üniversitesi takip etmektedir.

Doktora tezlerinin 3’ü Gazi Üniversitesinde, 1’er doktora tezi Ankara Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi’nde hazırlanmıştır. 10 tezsiz yüksek lisans bitirme projesi ise yalnızca Ankara Üniversitesinde hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamındaki lisansüstü tezler ve bitirme projeleri yapıldıkları enstitü ve anabilim dalına göre gruplandırılmış ve aşağıdaki tablo ile sayısal değerleri kaydedilmiştir.

Tablo 4.8: Tezlerin Hazırlandığı İlgili Enstitü/Anabilim Dalına Göre Dağılımı

ENSTİTÜ / ANABİLİM DALI	ARAŞTIRMA TÜRÜ			
	TEZSİZ Y.L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ (SOSBİLEN)	-	2	1	3
SOSBİLEN (MÜZECİLİK)	-	10	-	10
SOSBİLEN SANAT TASARIMI ANASANAT MÜZECİLİK	-	6	-	6
SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ	10	6	-	16
SOSBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ	-	2	-	2
SOSBİLEN RESİM-İŞ /RESİM EĞİTİMİ	-	3	-	3
SOSBİLEN PLASTİK SANATLAR YÜKSEK LİSANS PROGRAMI	-	1	-	1
BEŞERİ VE SOSYAL BİLİMLER GÜZEL SANATLAR	-	1	-	1
SOSBİLEN EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM	-	2	1	3
SOSBİLEN EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİM	-	1	-	1
SOSBİLEN EĞİTİM YÖNETİMİ VE PLANLAMASI	-	1	-	1
SOSBİLEN ÇEVRE	-	1	-	1
SOSBİLEN TARİH (EĞİTİMİ)	-	1	1	2
SOSBİLEN MİMARLIK TARİHİ	-	1	-	1
SOSBİLEN İŞLETME	-	3	-	3

Tablo 4.8'in Devamı

ENSTİTÜ / ANABİLİM DALI	ARAŞTIRMA TÜRÜ			
	TEZSİZ Y.L. BİTİRME PROJELERİ	YÜKSEK LİSANS TEZLERİ	DOKTORA TEZLERİ	TOPLAM
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
EĞİTİMBİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ (EĞİTBİLEN) GÜZEL SANAT EĞİTİMİ	-	7	1	8
EĞİTBİLEN RESİM- İŞ EĞİTİMİ	-	4	-	4
EĞİTBİLEN EL SANATLARI EĞİTİMİ	-	4	-	4
EĞİTBİLEN EĞİTİM BİLİMLERİ	-	1	-	1
EĞİTBİLEN İLKÖĞRETİM	-	1	1	2
EĞİTBİLEN TARİH ÖĞRETMENLİĞİ	-	1	-	1
TOPLAM	10	59	5	74

“Tezlerin Hazırlandığı İlgili Enstitü ve Anabilim Dalına Göre Dağılım” başlıklı Tablo 4.8 incelendiğinde görülmektedir ki, çalışma kapsamındaki araştırmaların her üç türü için en yüksek sayısal değer 24 yüksek lisans tezi, 1 doktora tezi ve 10 bitirme projesi ile üniversitelerin sosyal bilimler enstitüsü ve bağlı müzecilik ve müze eğitimi anabilim dallarına aittir. Yine sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde güzel sanatlar, resim, resim-iş, plastik sanatlar anabilim dallarında yapılan araştırmaların tüm araştırmalar içindeki sayısal değerinin 7 olduğu görülmektedir.

Sosyal bilimler enstitüsü eğitim programları ve öğretim ile eğitim yönetimi ve planlaması gibi anabilim dallarında yapılan araştırmaların 4'ü yüksek lisans ve 1'i doktora tezi olarak kaydedilmiştir.

Yine sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde yapılmış 3 yüksek lisans tezi işletme anabilim dalında yapılmıştır. Bunu 1'er doktora ve yüksek lisans tezi ile tarih, 1 yüksek lisans tezi ile mimarlık tarihi ve yine 1 yüksek lisans tezi ile çevre anabilim dalı izlemektedir.

Tablo 4.8'e göre, eğitim bilimleri enstitüsüne bağlı güzel sanatlar ve resim-iş anabilim dalları 11 yüksek lisans, 1 doktora tezi olmak üzere toplam 12 araştırma ile eğitim bilimleri enstitüsü anabilim dalları içinde en çok araştırmaya sahiptir. Eğitim bilimleri enstitüsü el sanatları anabilim dalında ise 4 yüksek lisans tezinin hazırlandığı görülmektedir.

Eğitim bilimleri enstitülerinin, eğitim bilimleri, ilköğretim ve tarih anabilim dallarında yapılmış araştırmaların sayısı 1'er yüksek lisans ve 1 doktora tezi ile sınırlıdır.

Tablo 4.8 genel olarak değerlendirildiğinde çıkan sonuç, müze eğitimi alanında yapılan tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri, yüksek lisans tezleri ve doktora tezlerinin ağırlıklı olarak üniversitelerin sosyal bilimler enstitülerine bağlı müzecilik, müze eğitimi, güzel sanatlar, resim-iş ve eğitim bilimleri anabilim dallarında hazırlanmış olmasıdır.

4.9. Çalışma Kapsamındaki Araştırmaların Sonuç ve Önerilerine Genel Bakış

Bu araştırmanın çalışma kapsamında yer alan 74 araştırma sonuç ve önerileri bakımından genel olarak incelendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

4.9.1.Sonuçlar

1.Görsel sanatlar eğitimi dersleri bağlamında, bazı okullarda sınıf öğretmenlerinin bu derslere girdikleri bilgisinden hareketle, İlköğretim 1.-5. sınıf öğretmenlerinin branş dersleri eğitimi almamış olmalarının, bu ders uygulamalarında yeterli olmadıklarını ortaya koyduğu, hizmetiçi eğitim alanların almayanlara oranla daha az problem yaşadığı gözlemlenmiştir.

2.Müze eğitimi uygulamaları öğrencilere programlar ölçüsünde olumlu tutum kazandırabilmektedir.

3.Günümüzde çağdaş pazarlama anlayışı ile müze ziyaretçisinin ilgisini hiçbir çaba sarfetmeden beklemek yerine müze ve toplum arasındaki iletişime dikkat ederek ziyaretçi gruplarına yönelik araştırmalar yapılması ve ülkenin demografik yapısının incelenmesi ayrıca ziyaretçilerin gelecekteki eğilimlerinin tahmin edilmesi gereği ortaya konmuştur.

4.Dünya ölçeğindeki uygulamalardan da hareketle, polis müzelerinin kendi bünyelerinde eğitim merkezi haline gelebilmeyi başarmada zayıf kaldığı değerlendirilmesiyle, kapsamlı müze eğitimi uygulamalarının yapılması gereği ortaya konmuştur.

5.İlköğretim okulları (6.-8. sınıflar) bağlamında idareci, öğretmen, öğrenci görüşlerinin değerlendirildiği bir araştırmada, bilim ve teknoloji müzelerinin varlığından haberdar olunmadığı, yeterince ziyarette bulunulmadığı, daha önce gitmiş olanların da bunu son 3 yıl içinde gerçekleştirdiği, ailesiyle ziyaret edenlerin etkinliklere bireysel katılanlardan daha iyi motive olduğu, gezi için ön hazırlık yapma, gezi planı hazırlamada öğretmenlerin yetersiz oldukları vurgulanmıştır.

6.Günümüzde çok amaçlı kültür merkezlerine dönüşen müzeler insanların zamanlarını değerlendirdiği vazgeçilmez mekanlara dönüşmüş olup, toplumdaki değişime ve taleplere karşılık veremeyen müzelerin gelecekte sürekliliği sağlamanın mümkün olamayacağı vurgulanmış ve mevcut izleyici kitlesiyle yetinmeyip sanatla yeni izleyiciyi buluşturmak ve mekan alışkanlığı yaratmak için potansiyel izleyiciler üzerine araştırma yapmayı amaçlayan müzecilik anlayışı ve toplum ve müze iletişiminin önemi ortaya konmuştur.

7.Öğrencilerce tarihsel bilginin kaynağı olarak ansiklopedilerin, ders kitaplarının ve büyüklerin anlattıklarının görüldüğü tespitinden hareketle, tarihçinin kim olduğuyla ilgili

öğrencilerdeki kavram yanlışlığını ortaya koyan, popüler medyanın bu konudaki etkisinin rolüne değinen, sosyal bilgiler dersindeki akademik başarısı her ne olursa olsun öğrencinin tarihsel mekan ve müzedeki etkinliğe katılmadaki istekliliği, tekrarını isteme yaklaşımları, uygulama sonunda kendi çevrelerindeki tarihi mekanları merak ederek sormaları gibi tespitlere rastlanılmıştır.

8.Müze eğitiminin sanat tarihi, sanat eleştirisi ve sanat uygulamaları ile iç içe olduğu, ilk, orta ve yüksek öğretimde müze eğitiminin sanat eğitiminin ayrılmaz bir parçası olduğu, ülkemizde müze eğitimi kavramı geç gelişmiş olsa da hızlı ve kararlı şekilde ilerlediği, devlet desteğinin dışında özel kuruluşların da son yıllarda müzeciliğe verdiği desteğin dikkat çekici olduğu, gelişen teknoloji ve internet sayesinde müzelere ulaşmak, sergileri gezmek, interaktif medyalara ulaşmanın kolaylaştığı, sanal ortamda müze gezmenin, kültürlerarası bağ kurmada etkin olduğu, ancak müzecilikteki gelişimin hala yeterli seviyeye çıkamadığı bazı araştırmaların sonuçları olarak görülmüştür.

9.Öğrencilerin müzelerde düşünerek, duygularını ifade ederek, tartışarak, gözlemleyerek, izleyerek, yazarak, çizerek, paylaşarak, yani yaşayarak tarihimizi, kültürümüzü öğrenmenin mutluluğunu ifade etmeleri, müzelerin aktif öğrenme alanı olarak kullanılmasındaki rolünün anlaşılması, aktif deneme-uygulamaya, hayal gücünü geliştirmeye, müzeleri günlük yaşantılarının bir parçası olarak görmeye ihtiyaç duyduklarının gözlemlendiği kaydedilmiştir.

10.Okul müze kurma çabalarının gerçekleştiği, projelerin hazırlandığı, ancak maddi yetersizlik ve düşünce ayrılıkları nedeniyle projenin hayata geçirilemediği görülmüştür.

11.Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı müzelerin devlet politikalarının belirsizliği, idari, mali ve kadro yapısı bakımından sorunlarının olduğu bir araştırma ile ortaya konulmuştur.

12.Sanat tarihi derslerinin, tarih öğretmen adaylarını görsel kaynak ve müzeyi öğretimde etkili kullanmaya yönelik hazırlayamadığı, Türkiye’deki akademik tarihçilik anlayışının yazılı doküman niteliğinde belge üzerinde inşa edildiği, tarihi kaynaklar, görsel kaynaklar ve müzelik malzemeye en son yer verildiği, tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüş sahibi oldukları ancak tarih eğitiminde müze eğitimini etkin kullanmadıklarının ve müze görevlileri ile işbirliği içinde çalışmanın önemini farkında oldukları, müze görevlilerinden yardım bekledikleri, bazı tarih öğretmenlerinin ise ekonomik gerekçeler yüzünden müze ve tarihi yerleri gezip öğrencilerine aktaramamaktan şikayetçi oldukları ortaya konmuştur.

13.Sanat müzelerinin ele alınması, mekan, yapıt, sanatçı, küratör, galerici, müzedeki çalışmaların temelini oluşturan verilerin toplandığı bilgi erişim sistemleri, anketler ve bilgi formlarının yetersizliği ve kullanılmaması gündeme getirilmiştir. Türkiye’de açılan sanat müzelerinin kısa tarihleri içinde bilgiyi kullanma bakımından henüz gelişim gösteremediği, çok azının alt yapı çalışmalarını başlattığı, bilgi odaklı sürece geçme eğilimi gösteren müzeler varsa da tam anlamıyla bilgiyi kullanamadıkları ayrıca ortaya konmuştur.

14.Bilim Merkezinin yetişkin eğitimi uygulamaları için uygun bir kurum olduğu, öğretmenlerin etkinliklerden olumlu yönde etkilendiklerinin görüldüğü bir araştırma ile tespit edilmiştir.

15.Öğretmenlerin, müzelerin çoğunlukla sanat eğitimi amaçlı kullanılması görüşüne katıldıkları, ancak önemli bir kısmının sanat eğitimi amaçlı kullanmadıkları; öğretim programlarının uygun olmayışı, kendilerinin yeterli deneyime sahip olmayışı ve müzelerde kendilerine rehberlik edecek kişilerin bulunmayışını da buna neden olarak gösterdikleri bir araştırmanın tespit ettiği noktalar arasındadır.

16.Fakülte öğretim elemanlarının müze gezi etkinliklerini planlama, programlama ve uygulama konusunda gayret göstermedikleri tespitler arasındadır.

17.Ülkemizde çok az sayıda sanat müzesinin bulunduğu ifade edilmesinden hareketle, bunların çoğunun yetersiz donanıma sahip oldukları, bu nedenle ülkemizde müzecilik için henüz bir tartışma ortamının oluşmadığı sonucu başka bir araştırma ile ortaya konmuştur.

18.Üç ayrı tür müze ve ziyaretçisi üzerinde gerçekleşen bir çalışmada, müze ziyaretçilerinin büyük bölümünün öğrencilerden oluştuğu, ödev ve araştırma yapmak amacıyla öğretmenlerince müzeye gönderildikleri, gönüllülük esası taşımadığı, müze tercihinde ulaşım olanaklarının dikkate alındığı, gelir seviyesi ve eğitim seviyesinin müze ziyaret sayısının artmasıyla paralellik gösterdiği, müzelerin sosyalleşme amacı olarak görüldüğü, en çok beğenilenlerin devlete bağlı tarih müzeleri olduğu kaydedilmiştir.

19.Müzelerin bağlı oldukları yönetim birimlerinin müze kütüphanelerinin koşulları ve hizmet politikaları açısından belirleyici oldukları, genel olarak devlet müzeleri kütüphanelerinde alt yapı eksiklikleri, hizmetler ve topluma açıklık konularında sorunlar olduğu, özel vakıf müzelerinin kütüphanelerinde ise bu eksikliklerin büyük ölçüde giderildiğinin gözlemlendiği, müze kütüphanelerinin konumunun müzelerin benimsediği müzecilik anlayışıyla ilişkili olduğu ve koşullarının da bağlı oldukları yönetim birimlerince belirlendiği kaydedilmiştir.

20.Bazı çalışmalarda da, ülkemizdeki bazı müzeler, (bilim, sanat) konumlandırıldıkları tarihi yapılar, iç mekan ihtiyaçları, bütçe/ödenek gereksinimleri, ziyaretçilerle iletişim kurmadaki beceri ya da yetersizlikleri bakımından irdelenmektedir.

21.Müze eserlerinin durumları ise, üzerlerinde yapılan inceleme sonucu, kullanım, renk, desen gibi özellikleri itibarıyla tespit edilmiştir.

22.Dünya çapında çok sayıda çocukluk müzesinin varlığı belirtilerek, ülkemizde bir örneğinin olmadığı ve kurulmasının gerekliliği gündeme getirilmiştir.

23.Ülkemizin zengin bir kültürel mirasa sahip olmakla birlikte, kültür bilincinin aynı düzeyde olmadığı kaydedilerek, müzelerin, öğrenmek, eğitmek, eğlenmek üçlü prensibiyle eğitim programlarına destek vermeleri gereği kaydedilmiştir.

24.2000’li yıllarda geliştirilen öğretim programlarında müze eğitime ilişkin kazanımların, görsel sanatlar programı dışında yeterli olmadığı, müze eğitimi etkinliklerinin öğretmenler tarafından yeterince benimsenip kullanılmadığı görüşler olarak kaydedilmiştir.

25.Müzelerin okullarla ilişkisinin bir planlama kapsamında yapılmadığı, müzelerin okullarla sürekli iletişim içinde olmadığı, öğrenciler için özel eğitim programlarının yeterli bulunmadığı, eser tanıtım kart bilgilerinin uzun ve sıkıcı olduğu, müzelerin müze içindeki eğitim faaliyetlerinin yetersiz olduğu, çocuklar ve özürlüler için sergileme malzemesi ve imitasyonların olmadığı tespitleri kaydedilmiştir.

26.Müzelerin toplama, koruma, araştırma, belgeleme ve sergilemenin ötesinde eğitim görevi olduğu, bir araştırma ve eğitim kurumuna dönüşen müzelerin müze eğitime önem vermeleri, eğitimi kurumsallaştırmaları ve müzede müze eğitmeni bulundurulması gereği tespitlerine yer verilmiştir.

4.9.2.Öneriler

1.Okullar ve müzeler arasında etkin iletişim kurulmalı.

2.Müzeler okullara hizmet götürmeli (ödünc nesne, yazılı materyal, konferans, seminer vb.).

3.Öğrencilerin müze ziyaretleri için okullar belediyelerce araç ve finans bakımından desteklenmeli.

4.Tarih, sosyal bilgiler, resim-iş vb. derslerde müzelerden faydalanılmasında okul yönetimi imkan yaratmalı, öğretmenler bu konuda desteklenmeli.

5.Güzel sanatlar eğitim programları ve etkinlikleri, görsel biçimleme öğeleri, sanat kültürü, sanat eleştirisi, estetik terminoloji ve müze eğitimi disiplinleri arasındaki devamlılık ve bütünlük göz önünde bulundurularak hazırlanmalı, müze eğitimi, sanat eleştirisi, estetik ve terminoloji alanlarının Milli Eğitim Bakanlığı Görsel Sanatlar ders programında daha çok yer alması desteklenmeli.

6.Her farklı yörede mevcut müze, kendilerini tanıtmada görsel ve işitsel medyadan etkin olarak yararlanmalı, iletişim kanallarını kullanmalı.

7.Müzeler eserlerini sergilerken bilgi kart ve tanıtım levhalarındaki bilgilerin açık, anlaşılır, özlü bilgiler olmasına özen göstermeli.

8.Müzelerde müze eğitimcisi (müze pedagogu) istihdam edilmeli, önceliği ve önemi kavranmalı.

9.Müze yönetimlerince, müze ziyaretleri öncesinde ziyareti gerçekleştirmek üzere gelecek gruplar (öğrenciler vb.) için müze eğitim programları hazırlanmalı.

10.Müzeler, özürülüler için uygun sergilemelere yer vermeli.

11.Öğretmen yetiştiren okullarda “Müze Eğitimi “ dersleri uygulamalı olarak yer almalı.

12.Kültür (ve Turizm) Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı ile bağı ve ilgili kurum ve kuruluşlar işbirliği ve eşgüdüm içinde bulunmalı ve eğitim öğretim sürecinde etkili olunmalı.

13.Resmi ve özel müzelerde çalışan müze personeline çocuk ve müze konulu hizmetiçi eğitim imkânı sağlanmalı, personelin belirli aralıklarla yurtdışındaki önemli müze eğitim etkinliklerine katılımı teşvik edilmeli.

14.Müze eğitimi ile çocuk ve müze konusunda çalışmalar yapan grupları bir araya getirecek paylaşım platformu oluşturulmalı.

15.Müze eğitimcilerinin her yıl yapılan çocuk müzeleri konulu ulusal ve uluslar arası bilimsel toplantıları (sempozyum, panel, konferans vb.) yakından izlemeleri sağlanmalı.

16.Eğitim fakültelerinde okutulan ve haftada 4 saat olan “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersinin süresi artırılmalı, uygulama derslerinde ilk ve orta öğretim öğrencileri ile müze gezileri yapılmalı.

17.Büyük kentlerde çocuk müzeleri, bilimsel-teknolojik keşif merkezleri kurulmalı, kurulması teşvik edilmeli, gezici çocuk müzeleri oluşturulmalı.

18.Bağımsız çocuk müzeleri kurulmalı.

19.Müze gönüllüleri kulüpleri ve müze çocuk kulüpleri kurulmalı.

20.Müzeler, müze eğitimini temel işlevlerinden birisi haline getirmeli, ”Öğrenmek-Eğitmek-Eğlenmek” üçlü işlevinin hayata geçirilmesi prensip edinilmeli.

21.Müzelerin eğitim işlevinin önemi devlet katında hassasiyetle değerlendirilmeli ve benimsenmeli.

22.Büyük şehirlerde ve taşrada bulunan müzelerimiz arasında mutlaka iletişim kurulmalı, geliştirilmeli, gezici sergiler düzenlenmeli.

23.Özellikle, sanat, üniversite, çocuk, okul müzeleri tanımları bağlamında yeni müzeler kurulmalı.

24.Okullarda, Öğretmen–Müze–Okul ilişkisini organize edecek bir öğretmen görevlendirilmeli.

25.Müzeler resmi, özel ve gönüllü kuruluşlarla işbirliğine gitmeli.

26.Müzelerde öğrenme konusunda araştırmalar yapılmalı.

27.Müze personeli; müzecilik, müze eğitimi ve pazarlama yöntemleri konularında bilgilendirilmeli.

28.Müze kütüphaneleri ve müze kütüphaneciliği bağlamında, müzeler bilgi odaklı müzecilik hizmetlerini benimsemeli.

29.Müze + Uzman = Toplum Kültürleme

Toplum Kültürleme + Meraklandırma = Müze Ziyareti

Müze Ziyareti + Müzede Bilgilenme = Bilgilenmiş Toplum süreci etkin bir şekilde devam ettirilmeli.

30.Müzeler, ziyaretçi gelişimi ve pazarlama etkinliklerinin gelişimi ile ilgilenmeli.

31.Müzeler halk eğitimi faaliyetleri bakımından gerekli donanıma kavuşturulmalı.

32.Halk eğitimine yönelik müze eğitim merkezleri oluşturulmalı.

33.Dünya müzelerindeki halk eğitim faaliyetleri takip edilmeli, bu müzelerle işbirliğine gidilmeli.

34.Halk eğitimine yönelik bir müze eğitim merkezi kurulmalı. Dünya müzelerindeki halk eğitim faaliyetleri takip edilmeli.

35.Müzelerin görsel-işitsel yöntemlerle (CD, çizgi film, kısa tanıtım filmi, reklam filmi vb.) tanıtımına yönelik çağdaş teknikler kullanılmalı, bu konularda medyadan yararlanılmalı.

36.Müze eğitimi uygulamaları işlevsel hale getirilmeli, öğretmenlere bu konularda hizmet içi eğitim verilmeli.

37.Sınıf öğretmenleri için müzelerde öğrenme ve öğretim teknikleri konularında yardımcı kitaplar hazırlanmalı.

38.Öğrenciler için de müzeleri tanıtan, resimli örneklerin yer aldığı kitaplar hazırlanmalı.

39.Müze gezilerinin öğretim elemanı eşliğinde yapılması teşvik edilmeli ve gezi süreci ve sonuçları raporlaştırılmalı.

40. Bir okulda uygulanan araştırma diğer okullarda da uygulanarak müze eğitimi etkinliklerinin öğrenmedeki etkisi araştırılmalı.

41. Müzeler kendilerini, koleksiyon ve programlarını büyük kitlelere ulaştırmak, tanıtımını yaygın ve etkin hale getirmek amacıyla internet siteleri kurmalı.

42. Müzelerde deneysel araştırmalar yapılmalı, ideal eğitim yöntemi olarak kabul edilen yaratıcı drama'dan yararlanılmalı.

43. Okul yönetimleri, okul müzeleri kurmaları yönünde teşvik edilmeli.

44. Öğrencilerin el sanatları eğitiminde, tarihsel mekan ve müzelerden yararlanmaları teşvik edilmeli.

45. El sanatları ürünlerinin dokunulduğunda bozulabileceği değerlendirilmesine bağlı olarak bir uzman heyet marifetiyle yapılacak eser çizimleri bilgisayar ortamına aktarılmalı, katalog hazırlanmalı.

46. Müzelere gitme olanağı bulamayanlar dikkate alınarak Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programları doğrultusunda, alternatif öğretim ve yaklaşımları geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalı.

47. Müze gezilerinde öğrencilere sağlık personelinin de eşlik etmesi gereğine dikkat çekilmeli.

48. Müze ziyaretleri sürekli olmalı, "Müzeler Haftası" ile sınırlı tutulmamalı.

49. Müze uzmanları ve müze eğitimcilerinin ortak çalışmalarıyla müze eğitim programları tasarlanmalı, hazırlanmalı.

50. Müze eğitim merkezleri oluşturulmalı ve müzelerde eğitim faaliyetlerinde kullanılacak görsel işitsel cihazlar bulundurulmalı,

51. Müze giriş ücretleri makul sınırlarda tutulmalı.

52. Özellikle kamu müzelerindeki aşırı bürokratik prosedür hafifletilmeli.

53.Müzelerde atölye çalışmaları için uygun ortamlar oluşturulmalı ve kurslar düzenlenmeli.

54.Park yeri sorunu, dinlenme, yeme-içme mekânları, ziyaretçiye karşı ilgili personel istihdamı, temizlik, interaktif katılım vb. uygulamalar çağdaş müzecilik anlayışı olarak benimsenmeli ve yaygınlaştırılmalı.

55.Yine büyük kentlerde bilimsel- teknoloji keşif merkezleri kurulmalı.

56.Müzeler, bir eğitim ve kültür kurumu olarak değerlendirilmeli, denetleme mekanizmaları, yönetim tarzı ve idari açıdan özerk yapıya kavuşturulmalı, yeni kaynak yaratımı, işlevlerini çağdaş anlayışla gerçekleştirmesi ve bütçesinin artırılması, kadrolu hizmet alanlarının belirlenmesi, kişi performansının ücret için esas alınması konularında çağdaş müzecilik anlayışı bir devlet politikası haline getirilmeli.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmanın kapsamındaki lisansüstü tezlerin ve bitirme projelerinin incelenmesi ve bulgularının değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Çalışma kapsamını oluşturan 74 araştırmanın 59'u yüksek lisans tezi, 5'i doktora tezi ve 10'u tezsiz yüksek lisans bitirme projesidir.

2. Özellikle 1998 yılından bugüne kadar yüksek lisans tezleri başta olmak üzere tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri ve doktora tezleri sayısındaki artış dikkate değerdir. En fazla araştırmanın da sırasıyla 2007, 2006 ve 2008 yıllarında yapılmış olduğu tespit edilmiştir.

3. Çalışma kapsamındaki (Ek:1) lisansüstü tezlerin ve bitirme projelerinin tümü için değerlendirildiğinde, en çok araştırma Ankara Üniversitesi'nde hazırlanmış olup, tezsiz yüksek lisans bitirme projelerinin de yalnızca bu üniversitede hazırlanmış olduğu görülmüştür. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde sadece yüksek lisans tezlerinin, Gazi Üniversitesi'nde ise doktora ve yüksek lisans tezlerinin çalışıldığı görülmektedir.

4. Araştırmaların yapıldığı enstitü ve anabilim dalları incelendiğinde ise, en fazla araştırmanın sosyal bilimler enstitülerine bağlı müzecilik ve müze eğitimi anabilim dallarında yapıldığı görülmektedir. Bu iki anabilim dalının ardından eğitim bilimleri enstitüsü güzel sanatlar eğitimi anabilim dalı gelmektedir.

5. Araştırmalar konu grupları bağlamında incelendiğinde, tüm araştırmalar içinde en fazla araştırmanın "Müze eğitimi program ve proje tasarıları" konu başlığı altında toplandığı görülmektedir. "Müzelerde eğitim uygulamaları (ilköğretim ve ortaöğretim)", "Koleksiyonları bakımından örnek müze inceleme ve değerlendirilmesi", "Müze toplum

ilişkisi ve halk eğitimi bakımından müzelerin incelenmesi” ve “İlköğretim 1.-5. Sınıf ve 6.-8.Sınıf Dersleri Açısından Müze Eğitimi” ele alınan diğer başlıca konular arasında yer almaktadır.

6.Çalışmalarda, veri toplama aracı olarak en çok “anket formu”nun kullanıldığı görülmüştür.

7.Çalışma kapsamında yer alan araştırmaların hangi modele göre yapılandırıldığı incelendiğinde ise, her üç tür araştırma grubunda da çoğunlukla betimsel tarama modelinin kullanıldığı bulunmuştur.

8.Çalışmalar ele aldığı hedef gruplar bakımından incelendiğinde görülmüştür ki, çoğunluğu ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. En az ele alınan grubun ise okul öncesi eğitimi alan çocuklar olduğu tespit edilmiştir.

9.Arkeoloji müzeleri çalışmalar içinde en çok ilgilenilen müzeler olarak görülmektedir. Etnoğrafya müzeleri, tarih müzeleri, eğitim müzeleri ve sanat müzeleri de yine özellikleri itibariyle tezlere konu olan başlıca müzeler olarak tespit edilmiştir.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi ile özel müzelerden Rahmi Koç Müzeleri (Ankara ve İstanbul) araştırmalarda eğitim programları ve uygulamaları ile müze eserleri bakımından ele alınmış müzelerdendir.

Bu çalışmanın kapsamındaki lisansüstü tezler ve tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri incelenirken aşağıdaki soruların da cevabı aranmıştır.

1.Çalışma kapsamındaki araştırmaların sonuçları müze eğitimi alanındaki gelişmelere katkı sağlamakta mıdır?

Çalışma kapsamındaki tezsiz yüksek lisans bitirme projeleri ile lisansüstü tezler incelendiğinde müze eğitimi alanında dünyadaki uygulamalar, gelişim düzeyi, ülkemizdeki çalışmalar, mevcut durum, eğitim program ve proje tasarıları ve uygulamalar bağlamında, resmi ve özel müzeler ile eğitim kurumlarının yaklaşımlarının, ihtiyaçlarının,

yetersizliklerinin ve beklentilerinin irdelendiği, ortaya konduğu görülmektedir. Bu durumda yapılan bu çalışmaların ülkemizde müze eğitimi alanında yapılacak araştırmalar için önemli bir temel oluşturduğu, olumlu katkı sağladığı, ivme kazandırdığı söylenebilir.

2.Çalışma kapsamındaki araştırmaların sonuçları müzelerin, müze eğitimi alanında sundukları eğitim ve işbirliği olanaklarını ortaya koymakta mıdır?

Ülkemizin resmi kurumlar bünyesindeki sayılı müzelerinden olanlarla bazı özel vakıf müzeleri ve bilim merkezlerinin çağdaş müzecilik anlayışını benimsedikleri ve müze eğitimi uygulamalarına eğitim kurumlarıyla işbirliğinde ve eğitim programları ve eğitim ortamları da hazırlayarak katkı yaptıklarını çalışmalar ortaya koymaktadır. Ancak söylenilebilir ki bu uygulamalar yaygın ve yeterli değildir.

3.Araştırmaların sonuçları eğitim kurumlarının müzelerden ve müze nesnelere bir eğitim-öğretim ortamı olarak ne kadar yararlanabildiğini ortaya koymakta mıdır?

Eğitim kurumlarında müze eğitimi uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığının eğitim-öğretim programına bağlı olarak ve ders saatleriyle, özel hafta/anma günleriyle sınırlı olduğu, kurumların sahip olduğu imkânlar, idarenin bu konuya yaklaşımı, müze eğitimi konusunda belli bir donanımına sahip ve yeterli personel ya da öğretmen bulunmayışı gibi olumsuz etkenler çalışmalarla tespit edilmiş olmakla birlikte yine de farklı öğretim yöntemleri kullanılarak müzelerden ve nesnelere okullarda ya da müzelerde eğitim çalışmaları yapılarak yararlanılması genel olarak benimsenmektedir.

4.Yine araştırmaların sonuçları müze ziyaretçi profillerinin çeşitliliği, beklentilerinin karşılanabilirliği ve uygulamaların zenginliğini ortaya koymakta mıdır?

Konuya dair araştırmalar göstermektedir ki, her yaş grubundan ziyaretçi olmasına karşın, ödev ve araştırma amaçlı yönlendirilmiş olsalar da müzeler en çok öğrenci gruplarınca ziyaret edilmektedir. Özel anma ve kutlama günlerinde ve ailelerle yapılan ziyaretler de önemli yer tutmaktadır.

Müze ziyaretçilerinin eğitim seviyesinin ve gelir düzeyinin yüksekliğinin müzeleri ziyaret etme sıklığı ile paralellik gösterdiği, ulaşım ve maddi olanaksızlıkların, müzelerin çağdaş müzecilik anlayışı çerçevesinde ziyaretçilerine sunacağı ya da sunması gereken imkanların ve eğitim programı uygulamalarının çeşitliliği, zenginliği bakımından beklentiler, yetersizlikler ortaya konulmakla birlikte müzelerin de ziyaretçi profilini araştırma, yönlendirme, farkındalık yaratma, halk eğitiminde ve toplumla iletişimde etkin rol oynama çabası içinde olması önemli görülmektedir. Bu da müze eğitimi alanına katacağı değer bakımından ele alınması ve sonuçları itibariyle değerlendirilmesi gereken bir konu olarak görülmelidir.

5.2. Öneriler

1. Çalışma kapsamındaki araştırmaların önerilerinde yer alan saptamalar ve yapılması gerekenler temel alınarak, adı geçen müzeler incelenmeli ve aradan geçen zamanda o önerilerin ne kadarının gerçekleştirildiği kaydedilerek değerlendirilmelidir.
2. Ön ve son test kontrol gruplu deneysel desen modelli doktora tezleri yapılarak, program ve proje tasarıları sınanmalı ve olumlu çıkanlar eğitim kurumlarına tanıtılmalıdır.
3. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda ilköğretim öğrencilerinin yanısıra, öncelikle okul öncesi dönem çocukları olmak üzere farklı grupları da hedef alan araştırmalar planlanmalıdır.

ÖZGEÇMİŞ

Zerrin SALBACAK 07.12.1959 yılında Samsun'da doğmuştur.

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Giyim Endüstrisi ve Eğitimi Bölümü Hazır Giyim, Giyim Öğretmenliği mezunudur.

1978-1986 yılları arasında Enerji Bakanlığı Maden Dairesi Başkanlığı'nda raportör; 1988-1990 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı Orhangazi Kız Meslek Lisesi'nde giyim öğretmeni; 1990-2003 yılları arasında da Kültür Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nde şube müdürü olarak görev yapmıştır. 2003 yılında emekli olmuştur.

2009-2010 Öğretim yılı itibariyle Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü Hindoloji Anabilim Dalı lisans öğrencisi ve yine aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi olarak eğitim hayatını sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, H. Ö. (2000). Müze Pedagojisinin Türkiye'deki Yansımaları ve Müzelerdeki Yaratıcı Drama Uygulamaları. *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar-Küreselleşme ve Yerelleşme* (s.130-143). İstanbul: Tarih Vakfı Yayını.
- ATAGÖK, T. (1999). Yaşayan Müze ve Eğitim. *Sanat Dünyamız*. (71). s.223-227.
- ATAGÖK, T. (1999). Çağdaş Müzeciliğin Anlamı; Müze ve İlişkileri. *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. (s.131-142). Der. Tomur ATAGÖK. İstanbul:Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.
- ATAGÖK, T. (1994). Kültür ve Toplum. I.Müzecilik Sempozyumu Bildirileri. (s.73-77). Deniz Müzesi Komutanlığı. İstanbul: Dz. K. K. Basımevi.
- ATİK, Ş. (1999). Müzelerimizin Yeniden Yapılanması Kapsamında Müze-Toplum İlişkisi, Müze-Toplum İlişkisi Bağlamında Müze Tanıtımı ve İletişim. *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. (s.155). Der. Tomur ATAGÖK. İstanbul:Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.
- BALCI, A. (2004). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeleri. (s.335). Ankara: Pegem A Yayınları. BRC Basımevi.
- DEMİREL, Ö. (2002). Eğitimde Program Geliştirme. (s.212). Ankara: Pegem A Yayınları. Öncü Basımevi.
- EYÜBOĞLU, İ. Z. (1997). Anadolu Uygarlığı, İstanbul: Der Yayınları 11.
- GARTENHAUS, A. R. (2000). Yaratıcı Düşünme ve Müzeler. (s.1). Çev. Ruhiser Mergenci, Bekir Onur. ÇOKAUM Yayınları 7. Ankara: A.Ü. Basımevi.
- HAKTANIR, G. ve ARTAR, M. (2001). Türkiye'de Çocuk Gelişimi Araştırmalarına Toplu Bakış. Ankara Üniversitesi ÇOKAUM 3. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Dünya'da ve Türkiye'de Değişen Çocukluk. Yay. Haz. Bekir O. s.135-162. Ankara:A.Ü. ÇOKAUM Yayınları.
- HAKTANIR, G. , ARAL, N. , ALİSİNANOĞLU, F. , BARAN, G. , BAŞAR, F. , KÖKSAL, A. , BULUT, Ş. (1999). Türkiye'de Anne-Baba Tutumu Araştırmalarına Genel Bakış. Cumhuriyet ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi. Yay. Haz. Bekir O. s.331-344. Ankara: A.Ü. ÇOKAUM Yayınları.
- HOOPER-GREENHILL, E. (1999). Müze ve Galeri Eğitimi. (s.53). Çev. Meltem ÖRGE EVREN, Emine Gül GAPÇI. Der.Bekir ONUR. Ankara: A.Ü. Basımevi.
- KARASAR, N. (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 10. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım. (s.292). Ankara.

- MADRAN, B. (1999). Müze Türleri, Yönetimi, İktisadı. *Yeniden Müzeciliği Düşünmek.* (s.3-19). Der. Tomur ATAGÖK. İstanbul:Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.
- OKTAY, A. (2002).Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. Epsilon Yayıncılık. Eğitim Dizisi 3. İstanbul: Şahinkaya Matbaası.
- ONUR, B. (2000). Müze Ortamında Çocukla İletişim. *Kültür ve İletişim.* (s.17-28). Ankara: A.Ü. İletişim Fakültesi Mezunları Vakfı Yayını. Kış, 3 (1).
- ONUR, B. (2003). Müze Eğitimi: Temel İlkeler ve Politikalar. *Müze Eğitimi Seminerleri (I) Akdeniz Bölgesi Müzeleri.* (s.7- 23). Haz. Bekir ONUR. Antalya: Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Kongre, Sempozyum, Seminer Dizisi:1.
- ONUR, B. (2009). Üniversite Müzeleri ve Müzecilik. I. Üniversite Müzeleri Sempozyum Bildirileri. Yay. Haz. Bekir Onur. Ankara:A.Ü. ÇOKAUM Yayınları. No:16.
- ONUR, B. (2010). Müze Eğitimi Seminerleri (2) Mardin Müzeleri. Yay. Haz. Bekir Onur. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. No: 265.
- ÖNEN, Z. ve TÜRKYILMAZ, M. (2009). 27. Müzeler Haftası Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II: Eğitim, İşletmecilik ve Turizm Sempozyumu. Yay. Haz. Zeynep Önen, Mehtap Türkyılmaz. Editör: Süha Oğuzertem. VEKAM Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi Yayınları. (s.267). Ankara: Dizayn Ofset Basım.
- ÖZTÜRK, F. (2000). Türk Eğitim Düşüncesi Tarihinde “Müze” Kavramının Düşünsel Temelleri. *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar-Küreselleşme ve Yerelleşme.* (s.187-197). İstanbul: Tarih Vakfı Yayını. Numune Matbaacılık.
- PAYKOÇ, F. ve BAYKAL, S. (2000). Müze Pedagojisi: Kültür, İletişim ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma. *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar-Küreselleşme ve Yerelleşme.* (s.102-113). İstanbul:Tarih Vakfı Yayını. Numune Matbaacılık.
- PAYKOÇ, F. (2003).Türkiye’de Müze Eğitimi Uygulamaları. *Müze Eğitimi Seminerleri (I) Akdeniz Bölgesi Müzeleri.* (s.49-59). Haz.Bekir ONUR. Antalya: Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Kongre, Sempozyum, Seminer Dizisi:1.
- RİVİREA, G. H. (1962). Önsöz. Müzelerin Eğitimdeki Rolü Hakkında UNESCO Bölge Semineri. İstanbul: ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları. Sayı:1
- SAN, İ. (2007). Eğitim ve Müze Semineri. Yay. Haz. İnci San. Kök Yayıncılık. Ankara: Başak Matbaacılık.
- UÇANKUŞ, H. T. (2000). Bir İnsan ve Uygarlık Bilimi Arkeoloji. Kültür Bakanlığı Sanat Eserleri. Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi.

- YAVUZOĞLU-ATASOY, N. (1999). Çağdaş Eğitimde Müzenin İşlevi. *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. (s.147-153). Der. Tomur ATAGÖK. İstanbul:Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.
- YAVUZOĞLU-ATASOY, N. (2001). Müze Eğitiminde ABD ve İngiltere'den Bazı Örnekler. *2000 Yılı Anadolu Medeniyetleri Müzesi Konferansları*. Ankara: Müze Eserleri Turistik Yayınları.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel araştırma Yöntemleri. 3. Baskı. Seçkin Yayıncılık. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- YÜCEL, E. (1999). Türkiye'de Müzecilik. (s.18). İstanbul: *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*. Kanaat Matbaası.

Ek:1 Çalışma Kapsamı'nda İncelenen Lisansüstü Tezler ve Tezsiz Y. L. Bitirme Projeleri

SIRA NO	ARAŞTIRMACININ ADI, SOYADI ARAŞTIRMANIN YILI	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	ARAŞTIRMANIN KONUSU	ARAŞTIRMALARIN MODELİ	VERİ TOPLAMA ARACI	ARAŞTIRMALARIN HEDEF GRUBU	İLGİLİ MÜZE	ARAŞTIRMALARIN YAPILDIĞI ÜNİVERSİTELER
1	Lütfü Gül 1985	Yüksek Lisans Tezi	Türkiye müzelerinin halk eğitimindeki yeri	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Anket formu Görüşme notları	41 müze müdürü (7 coğrafi bölge)	41 müze	ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ (SOSBİLEN) EĞİTİM YÖNETİMİ VE PLANLAMASI ANABİLİM DALI
2	Nalan Kösebalaban 1989	"	Türkiye'de müzecilik sorunları	Betimsel tarama	Alan yazın taraması			İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
3	Fatma Neslihan Doğruyol 1992	"	Müzelerde 4.ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik halkla ilişkiler proje önerisi	Nitel Araştırma	Proje tasarısı (uygulama yok)	İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri, aileler, öğretmenler, basın mensupları		MARMARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
4	Veysel Tolun 1992	"	Havacılık müzesi ve koleksiyonlarının değerlendirilmesi	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge incelemesi, Gözlem notları	Genel	İstanbul Havacılık Müzesi	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D.
5	Fahire Belen 1992	"	Arkeoloji Müzelerinde Eğitim Sorumluluklarının belirlenmesi,çözüm üzerine bir deneme	Betimsel tarama	Anket formu (posta yoluyla)	İlköğretim okul yöneticileri,öğretmenler, müze yöneticileri ve uzmanlar	14 arkeoloji müzesi (7 coğrafi bölge)	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D.

6	Hale Özkasım 1995	"	Kültür Bakanlığı Müzelerinin finansal sorunları ve yeni kaynak önerileri	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Bilgi, belge incelemesi ve görüşme notları		Kültür (ve Turizm) Bakanlığı'na bağlı müzeler	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D
7	Aynur Eğitimci 1995	"	Arkeoloji Müzelerinde Yaratıcı Dramanın Yeri ve Önemi	Deneysel Yöntem (Ön ve son test kontrol gruplu)	Anket formu	İlköğretim 4.sınıf öğrencileri	Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM A.D.
8	Şeniz Atik 1996	"	Müzelerin tanıtımında görsel işitsel yöntemlerin kullanımı, İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde gerçekleştirme	Nitel Araştırma	Reklam nitelikli 3 spot film tasarısı (uygulama yok)	Genel	İstanbul Arkeoloji Müzesi	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D.
9	Yeşim Ünügör 1996	"	Hedef Kitleleri Yönlendirmede Müze Koleksiyonlarının Önemi , Rahmi Koç Sanayi Müzesi örneği	Betimsel tarama Örnek incelemesi	Kişisel deneyim ve gözlem notları	Genel	Rahmi Koç Sanayi Müzesi	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D.
10	Arzu Yılmaz 1996	"	Müzelerde çocuk eğitiminin koleksiyonlar bağlamında değerlendirilmesi, Rahmi Koç Sanayi Müzesi irdelemesi	Nitel Araştırma	Proje Önerisi (uygulama yok)	9-11 yaş çocukları	Rahmi Koç Sanayi Müzesi	YILDIZ TEKNİK ÜNV SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D.
11	Nazan Atasoy 1996	"	Müze eğitimi ve yazılı gereçlerin İstanbul Arkeoloji Müzesi Taş Eserler Bölümü üzerinde örneklenmesi	Nitel Araştırma	Eğitim programı tasarısı (uygulama yok)	Genel	İstanbul Arkeoloji Müzesi	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D.

12	Oya Abacı 1996	"	Müze Eğitimi	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge incelemesi	Genel		MARMARA ÜNİVERSİTESİ SOSBİLEN RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANASANAT DALI
13	Kadriye Tezcan 1998	"	Kabataş Erkek Lisesinin Okul-Müze olarak değerlendirilmesi	Betimsel tarama	Proje tasarısı (uygulama yok)			YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
14	Canan Demir 1998	"	Müze ziyaretçi ilişkilerinde çağdaş pazarlama yaklaşımı	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	Genel (15 yaş üzeri)	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Ayasofya Müzesi	ESKİŞEHİR ANADOLU ÜNV. SOSBİLEN İŞLETME A.D.
15	Levent Kılıncı 1999	"	Çanakkale müzelerinin halk eğitimi ile ilgili işlevleri	Betimsel tarama	Anket ve görüşme formu	Müze ziyaretçileri, müze yönetici ve personeli	Çanakkale'deki, arkeoloji, etnoğrafya ve savaş müzeleri	ÇANAKKALE ÖNSEKİZ MART ÜNV. SOSBİLEN EĞİTİM YÖNETİM DENETİM A.D.
16	Pembe Benuşur 2000	"	Arkeoloji müzelerinin çocuklara yönelik faaliyetleri	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	İlköğretim öğrencileri, sanat tarihi öğrencileri, öğretmenler ve müze araştırmacıları	Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM A.D.
17	Abdulgani Arıkan 2001	"	Çocuklara çizgi film yöntemi ile müze eğitimi verilmesi	Betimsel tarama	Proje Tasarısı (uygulama yok)	İlköğretim okulu öğretmenleri	Konya Karatay Müzesi	SELÇUK ÜNV. SOSBİLEN RESİM EĞİTİMİ A.D.
18	Özlem Nevruz Topallı 2001	"	İlk ve orta dereceli okullarda güzel sanatlar eğitiminde müze eğitiminin rolü ve önemi	Deneysel yöntem (ön ve son test kontrol gruplu)	Anket formu	İlköğretim 8. sınıf öğrencileri	İstanbul Arkeoloji Müzesi Eski Şark eserleri Müzesi	GAZİ ÜNV. EĞİTİLEN RESİM İŞ EĞİTİMİ A.D.

19	Fatih Varol 2001	"	Resim-iş dersinde müze eğitiminin yeri ve önemi	Betimsel tarama	Görüşme formu	İlköğretim 6.-8. Sınıfın resim -iş öğretmenleri		GAZİ ÜNV. EĞİTBİLEN RESİM İŞ EĞİTİMİ A.D.
20	Yeşim Anadol 2001	"	İstanbul Bilim Merkezi eğitim programlarının planlanması	Betimsel tarama	Eğitim programı tasarısı (uygulama yok)	3-6 yaş grubu	İstanbul Bilim Merkezi	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D.
21	Levent Mercin 2002	"	Güzel sanatlar liselerinde müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılması	Betimsel tarama	Anket formu (posta)	Anadolu güzel sanatlar lisesi öğretmenleri ve okul yöneticileri		GAZİ ÜNV. EĞİTBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.
22	Ş.Nilüfer Yenigün 2002	"	Çağdaş müzecilik modeli çerçevesinde çocukluk müzesi önermesi	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge incelemesi			YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN MÜZECİLİK A.D.
23	Ceyda Çakmak 2002	"	Örgün sanat eğitiminde müzelerin yeri	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge incelemesi			İZMİR DOKUZ EYLÜL ÜNV.EĞİTBİLEN RESİM İŞ EĞİTİMİ A.D.
24	Asuman Mermer Alpagut 2002	"	Çevre eğitiminde müzelerin ve müzeciliğin rolü	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge incelemesi	Genel		ANKARA ÜNV.SOSBİLEN ÇEVRE A.D.
25	Feraya Bakan 2003	"	Eğitim fakültelerinde müze eğitim ve uygulamaları	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge incelemesi, İnternet bilgi ve dökümanları, görüşme notları			MARMARA ÜNV. EĞİTBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.

26	Rukiye Altun 2003	"	Müzelerin eğitim olanakları ve yeterlilik durumları (araç, gereç, personel)	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları dahilindeki 23 müzenin yöneticileri	Ankara'daki 23 müze	GAZİ ÜNV. EĞİTBİLEN EL SANATLARI EĞİTİMİ GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI A.D.
27	Ali Mercanoğlu 2004	"	El sanatları eğitiminde müzelerin ve tarihi mekanların yeri ve önemi	Betimsel tarama	Anket formu gözlem notları	Öğretim elemanları ve lisans öğrencileri		GAZİ ÜNV.EĞİTBİLEN EL SANATLARI EĞİTİMİ A. D.
28	Tuğba Gürkan 2004	"	Müze eğitiminin önemi üzerine bir araştırma (Bursa örneği)	Betimsel tarama Deneysel yöntem (ön ve son test kontrol gruplu)	Anket formu Gezi değerlendirme formu	İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencileri	Bursa Arkeoloji Müzesi	BURSA ULUDAĞ ÜNV. SOSBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.
29	Hatice Nilüfer Süzen 2005	"	Müze ve galerilerin resim iş eğitimi amaçlı kullanılmasında öğretmen ve yönetici görüşleri	Betimsel tarama	Anket formu (posta)	Ankara'daki 25 İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenleri		GAZİ ÜNV.EĞİTBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.
30	Çağla Karademir Uysal 2005	"	Müze ziyaretçi profilinin Atatürk Kurtuluş Savaşı Müzesi aracılığıyla ölçülmesi	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	Genel	Atatürk Kurtuluş Savaşı Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
31	Hüseyin Vardal 2005	"	Dünya ve Türk müzeciliğinde internet teknolojilerinin yeri ve müze web sitelerinin değerlendirilmesi	Betimsel tarama Nitel araştırma	Alan yazın taraması Müze web siteleri		Web siteleri bulunan yurtdışı ve Türkiye'deki 11 müze	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
32	Nalan Örki Zarembe 2005	"	Müze Toplum iletişimi	Betimsel tarama	Proje tasarısı (uygulama yok)	Genel	M.S.G.S.Ü Resim ve Heykel Müzesi	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN SANAT TASARIMI ANASANAT D. (MÜZECİLİK)

33	Yeliz Çetindağ Kuşan 2005	"	MEB müfredatınca Türk İslam Eserleri Müzesi'nde ilköğretim öğrencileri için eğitim programı hazırlama	Betimsel tarama	Proje tasarısı (uygulama yok)	Genel	Türk ve İslam Eserleri Müzesi (İstanbul)	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOSBİLEN SANAT TASARIMI ASD. (MÜZECİLİK)
34	N. Hanzade Uralman 2006	"	Bilgi toplumunda sanat müzelerinin rolü ve Türkiye'deki sanat müzeleri için öneriler	Betimsel tarama	Kişisel gözlem ve görüşme bilgileri		Sanat Müzeleri	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOSBİLEN SANAT TASARIMI A.D. (MÜZECİLİK)
35	Sibel Akçin 2006	"	Ülker Muncuk Müzesi'ndeki geleneksel işlemeli ürünlerin değerlendirilmesi ve eğitime katkısının belirlenmesi	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	Lisans 3.ve 4. sınıf öğrencileri	G.Ü. Prof. Ülker Muncuk Müzesi	GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİBİLEN EL SANATLARI EĞİTİMİ A. D.
36	Banu Çulha 2006	"	Tarihsel mekanlarda keşfederek öğrenme yoluyla sosyal bilgiler öğretimine yönelik öğrenci görüşleri	Nitel araştırma	Gözlem ve görüşme kayıtları (video ve ses kayıtları)	İlköğretim 7.sınıf öğrencileri		İZMİR DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİBİLEN İLKÖĞRETİM İ A.D.
37	Serdar Südor 2006	"	Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin interaktif CD yoluyla ilköğretim 6. sınıf öğrencilerine tanıtılması	Deneysel yöntem (Ön ve son test kontrol gruplu)	Anket formu	İlköğretim 6. sınıf öğrencileri	Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ankara)	GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİBİLEN RESİM İŞ EĞİTİMİ A.D.
38	Taylan Çetin 2006	"	Resim-İş Anabilim Dallarında müze eğitiminin ders uygulamalarına etkisi	Betimsel tarama Nitel araştırma	Alan yazın taraması Belge incelemesi Görüşme formu	Lisans 4.sınıf öğrencileri		İZMİR DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.

39	Hasan Bayraktar 2006	"	Konya Merkezi'ndeki müzelerin ve tarihi mekanların tarih öğretiminde kullanılmasına dair tarih öğretmenleri görüşleri	Betimsel tarama Alan araştırması	Anket formu (yüzyüze)	50 Lisede görevli tarih öğretmeni i	Konya Merkez Müzesi ve Tarihi Mekanlar	GAZİ ÜNV. EĞİTBİLEN TARİH ÖĞRETMENLİĞİ A.D.
40	Nihan Çiftçi 2006	"	Çengelhan Rahmi Koç Müzesi'nin eğitim potansiyeli	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge incelemesi		Çengelhan Rahmi Koç Müzesi	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
41	Zekiye Çıldır 2007	"	Öğretmenlerle müzede yetişkin eğitimi "Feza Gürsey Bilim Merkezi Örneği"	Betimsel tarama Nitel araştırma	Anket formu (yüzyüze) Görüşme ve gözlem notları	İlköğretim öğretmenleri	Feza Gürsey Bilim Merkezi	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
42	A. Ebru Metan 2007	"	İlköğretim I.kademede görevli sınıf öğretmenlerinin müzeleri görsel sanat eğitimi derslerinde kullanmalarına yönelik görüşleri	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	İlköğretim okulları 1.-5. sınıf öğretmenleri (Ankara, Çankaya)		GAZİ ÜNV.EĞİTBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.
43	Ferahnur Özgören 2007	"	Boş zaman pazarlaması ve müzecilikte bir uygulama	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	Genel	Topkapı Sarayı Müzesi (İstanbul)	MARMARA ÜNV. SOSBİLEN İŞLETME A.D.
44	Z.Özlem Baykan 2007	"	Müze Eğitimi Açısından 2005-2006 İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesi	Betimsel tarama Nitel araştırma	Alan yazın taraması Görüşme formu Katılımcı gözlem kayıt ve notları	İlköğretim 4. sınıf öğrencileri ve öğretmenler	Çengelhan Rahmi Koç Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. EĞİTBİLEN EĞİTİM BİLİMLERİ A.D.

45	Ekin Deveci Daniş 2007	"	İlköğretim II.kademe görsel sanatlar eğitiminde, materyal kullanımının yeri, önemi ve uygulanması	Deneysel yöntem (Ön ve son test kontrol gruplu)	Anket formu	İlköğretim 6.Sınıf Öğrencileri (Konya)		SELÇUK ÜNV. SOSBİLEN GÜZEL SANATLAR A.D.
46	R. Neslihan Mollaoğlu 2007	"	Müzelerde kütüphanelerin rolü ve Türkiye'de müze kütüphaneleri	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Görüşme ve gözlem notları ,Tek tip soru formları	müze yönetici ve uzmanları	İstanbul Müze Kütüphaneleri	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN SANAT VE TASARIM ANASANAT D. (MÜZECİLİK)
47	Metehan Tokgöz 2007	"	Kültür Turizm Bakanlığı müzelerinde insan kaynakları bölümlerinin oluşturulması önerisi (ABD Örneği)	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge incelemesi Görüşme ve anket formu	müze çalışanları	Topkapı Sarayı Müzesi İstanbul Arkeoloji Müzeleri New York Metropolitan Sanat Müzesi Smithsonian Enstitüsü	YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN SANAT TASARIMI ANASANAT D. (MÜZECİLİK)
48	Ayfer Karabıyık 2007	"	Çağdaş sanat müzeciliği kapsamında Türkiye'deki Müzecilik hareketlerine bakış	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Gezi ve toplantı notları			ERZURUM ATATÜRK ÜNV. SOSBİLEN RESİM ANASANAT DALI
49	Ceyda Başak Tan 2007	"	Sanat Müzelerinin Eğitim İşlevi Türkiye'den iki örnek (İNG)	Betimsel tarama Örnek İncelemesi	Alan Yazın Taraması		Mimar Sinan Sanat Müzesi , Resim Heykel Müzesi İstanbul Modern Sanatlar Müzesi	ORTADOĞU TEKNİK ÜNV.MİMARLIK TARİHİ A.D.
50	Nergiz Gün İsmayılov 2007	"	Modern sanat müzeleri ve toplum ilişkisi	Betimsel tarama	Alan yazın taraması			YEDİTEPE ÜNV. SOSBİLEN PLASTİK SANATLAR Y.L. PROGRAMI

51	Çiğdem Utku 2008	"	İlköğretim 5. sınıf düzeyi sanat eğitiminde müze eğitiminin öğrenci tutumlarına etkisi	Deneyisel Yöntem (Ön ve son test kontrol gruplu)	Tutum Ölçeği	İlköğretim 5.sınıf öğrencileri (Ankara)	Anadolu Medeniyetleri Müzesi	GAZİ ÜNV.EĞİTBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.
52	Cihan Çolak 2008	"	Üniversite Müzeleri ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Sanat Müzesi Kurulması için bir ön değerlendirme	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge, doküman incelemesi Anket formu	Türkiye'deki üniversite müzeleri çalışanları		YILDIZ TEKNİK ÜNV. SOSBİLEN SANAT VE TASARIM ANASANAT D. (MÜZECİLİK)
53	Şule Zilcioğlu 2008	"	Avrupa'da Çocuk Müzeleri ve Müze Eğitimi (Almanya Örneği)	Betimsel Tarama	Alan yazın taraması Gözlem ve deneyim notları		Frankfurt Tarih Müzesi (Almanya)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
54	Seçil Kınay 2008	"	Bodrum Sualtı Müzesi bir vaka çalışması (İNG)	Betimsel tarama	Eğitim programı tasarısı (uygulama yok)	İlköğretim 10-12 yaş çocukları	Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi	KOÇ ÜNV. SOSBİLEN TARİH A.D. (İSTANBUL)
55	Süleyman Sözer Kırca 2008	"	Tüketicilerin müze ziyaret alışkanlıkları ve müze tercihlerini etkileyen faktörler	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	Genel	İstanbul Arkeoloji Müzesi Rahmi Koç Sanayi Müzesi	SAKARYA ÜNV. SOSBİLEN İŞLETME A.D.
56	Hacer Selek İrez 2008	"	Etnoğrafya Müzesindeki hesap işi işlemeli ürünler üzerine araştırma	Betimsel Tarama	Bilgi formu		Etnoğrafya Müzesi (Ankara)	GAZİ ÜNV.EĞİTBİLEN EL SANATLARI EĞİTİMİ A.D.

57	Bengü Gün 2008	"	Müzik Enstrümanları müzesi için koleksiyon yönetim politikası (İNG)	Betimsel tarama	Alan yazın taraması			KOÇ ÜNV. BEŞERİ VE SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SANATLAR A.D.
58	Oya Sarkan Tosun 2009	"	Müze İncelemelerinin ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar eğitimine katkısı (Bolu ili örneği)	Deneysel Yöntem (Ön ve son test kontrol gruplu)	Anket formu	İlköğretim 7.Sınıf öğrencileri	Arkeoloji-Etnoğrafya Müzesi (Bolu)	İZMİR DOKUZ EYLÜL ÜNV.EĞİTBİLEN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.
59	Ceren Karadeniz 2009	"	Dünya çocuk müzeleri ile bilim teknoloji ve keşif merkezlerinin incelenmesi ve Türkiye için çocuk müzesi modeli oluşturulması	Betimsel tarama Nitel araştırma	Alan yazın taraması Görüşme ve gözlem notları			ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
60	Nursel Uçkan 1999	Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projeleri	"Etnoğrafya Müzesi"	Betimsel tarama	Belge İncelemesi		Etnoğrafya Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
61	Ayşe Tuba Uçar 1999	"	Eğitim müzelerinin eğitim potansiyeli	Betimsel tarama	Belge incelemesi Gezi, gözlem ve görüşme notları		Eğitim Müzeleri (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
62	Buket Koçer 2001	"	Türkiye'deki Doğa Tarihi Müzeleri	Betimsel tarama	Alan yazın taraması		Doğa Tarihi Müzeleri	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.

63	Nuray Demirtaş 2001	"	Dünya ve Türkiye'deki Gezici müze uygulamaları ve Cumhuriyet Treni	Betimsel tarama	Alan yazın taraması Belge, doküman incelemesi		Cumhuriyet Treni	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
64	Emsal Koçerdin 2002	"	İlköğretim 5. sınıf öğrencileri ile bir kültür tarihi eğitim projesi	Betimsel tarama	Proje tasarısı (uygulama yok)	İlköğretim 5.Sınıf öğrencileri		ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
65	Nil Koçak 2006	"	M.E.B 75. Yıl Eğitim Müzesi'nin eğitim potansiyeli	Betimsel tarama Nitel Araştırma	Anket formu (yüzyüze)	Genel	MEB 75.Yıl Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
66	Zübeyde Aktaş 2006	"	Ankara Etnoğrafya Müzesi'nin ziyaretçiler gözyle değerlendirilmesi	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	Genel	Etnoğrafya Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
67	Teoman Onur Emeksizoğlu 2007	"	Polis müzeleri ve Polis Müzesi'nde Müze Eğitimi	Betimsel tarama	Belge , doküman incelemesi		Ankara Polis Müzesi	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
68	Gül Arslan 2008	"	A.Ü.Oyuncak Müzesi için örnek bir eğitim paketi	Betimsel tarama	Proje tasarısı (uygulama yok)	İlköğretim 3., 4. ve 5. sınıf öğrencileri	A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.
69	Münevver Aslan 2009	"	"El Yapımı Düşler" Müzede sanat eğitimi uygulama örneği	Betimsel tarama	Proje tasarısı (uygulama yok)	Lise 11. sınıf öğrencileri	H.Ü.Sanat Müzesi (Ankara)	ANKARA ÜNV. SOSBİLEN MÜZE EĞİTİMİ A.D.

70	H.Ömer Adıgüzel 2000	Doktora Tezleri	Eğitim bilimlerinde (Güzel sanatlar eğitiminde) bir uzmanlık alanı olarak kültür pedagojisi	Betimsel Tarama Nitel Araştırma	Belge , doküman incelemesi			ANKARA ÜNV. SOSBİLEN EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM A.D.
71	Bahri Ata 2002	"	Tarih Öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri	Betimsel tarama	Anket formu (yüzyüze)	Tarih, Coğrafya, Sosyal Bilgiler öğretmenleri (Ankara İlköğretim okulları)		GAZİ ÜNV. SOSBİLEN TARİH EĞİTİMİ A.D.
72	Kadriye Tezcan Akmehmet 2005	"	Sosyal bilgiler öğretiminde arkeoloji müzelerinin nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanımı	Betimsel tarama	Program tasarısı (uygulama yok)	İlköğretim öğrencileri	İstanbul Arkeoloji Müzesi	İSTANBUL TEKNİK ÜNV.SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
73	Aykut Emre Bozdoğan 2007	"	Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi	Betimsel tarama (Ön ve son test kontrol gruplu)	Alan yazın taraması Anket formları (posta)	Öğrenciler, okul müdür ve yardımcıları, veliler ve öğretmenler	Feza Gürsey Bilim Merkezi Enerji Parkı	GAZİ ÜNV. EĞİTBİLEN İLKÖĞRETİM A.D.
74	Özlem Uslu 2008	"	İlköğretim II. kademesinde görsel sanatlar derslerinde müze ile eğitimin interaktif ortamda sunulması	Deneysel Yöntem (Ön ve son test kontrol gruplu)	Alan yazın taraması Belge , doküman incelemesi Anket formu	İlköğretim 7. sınıf öğrencileri, öğretmenler	Devrim Erbil Çağdaş Sanatlar Müzesi (Balıkesir)	GAZİ ÜNV. EĞİTBİLE GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.D.